

BETÆNKNING

AFGIVET AF

DET AF KIRKEMINISTERIET

DEN 15. DECEMBER 1958 NEDSATTE UDVALG

ANGÅENDE

KØBENHAVNS STIFTS

BISPEEMBEDE

BETÆNKNING NR. 247

1960

I. UDVALGETS OPGAVE

Den 15. december 1958 tilskrev kirkeministeriet departementschef A. Detlefsen, således:

»Som det vil være Dem bekendt, har udviklingen medført, at forholdene i Københavns stift i de senere år er undergået sådanne forandringer, at det gentagne gange har været bragt på tale, om der ikke bør træffes foranstaltning til at lette arbejdsbyrden for stiftets biskop, eventuelt ved en deling af stiftet.

Forholdet er nu således, at dette stift har flere beboere, end hele Sjælland havde inden stiftsdelingen i 1922, antallet af præster nærmer sig stærkt en trediedel af antallet af præster for hele landet, og også antallet af kirker er stærkt stigende. Den pågældende udvikling er som bekendt på ingen måde afsluttet, idet befolkningstilvæksten vedblivende forøges stærkt i store dele af Nordsjælland, således at hovedparten af stiftets område er ved at ændre karakter fra et landområde med pastorater med forholdsvis beskedne folketal til bymæssig bebyggelse og flere præster ved hver kirke og som følge af den anførte ændring en stærk trang til opførelse af nye kirker.

I den seneste tid er diskussionen om en aflastning af Københavns bispeembede flere gange bragt frem i dagspressen, og endelig er der til ministeriet rettet en henvendelse, som er vedtaget af Københavns præstekonvent og derefter underskrevet af ca. 80 % af stiftets præster, i hvilken henvendelse det henstilles til ministeriet at søge gennemført en stiftsdeling i forbindelse med det embedsskifte, som forventes i løbet af kortere tid, når den nuværende biskop fratræder på grund af alder.

Det er fremhævet overfor ministeriet, at ønsket om en deling af stiftet ikke fortrinsvis skyldes det forøgede administrative arbejde, men særlig den kendsgerning, at der påhviler

bispeembedet meget omfattende opgaver, der ikke kan overlades til det ved embedet ansatte administrative personale, men må tages op af biskoppen personlig og i mange tilfælde på grundlag af personlige forhandlinger med præster, menighedsråd og frivillige kirkelige organisationer i forbindelse med besøg i de enkelte pastorater.

Hertil kommer de særlige repræsentative pligter, der påhviler Københavns biskop, hvilke pligter er blevet meget forøget i de senere år på grund af den udvidelse af forbindelserne med udlandet, der også har fundet sted på det kirkelige område.

Under de således foreliggende omstændigheder har ministeriet fundet det rettest, at der nedsættes et udvalg med den opgave at overveje:

- 1) Om det kan tilrådes at søge gennemført en omlægning af stiftsgrænserne,
- 2) om der er grund til at søge gennemført en deling af Københavns stift og i så fald, hvorledes en deling bør foretages, eller
- 3) om de tilstedeværende vanskeligheder måtte kunne løses på anden måde, eventuelt ved antagelse af gejstlig medhjælp for biskoppen,
- 4) hvorledes stiftsøvrighedsforretningerne bør ordnes, for så vidt disse berøres af de forslag, der måtte fremkomme vedrørende bispeembedet.
- 5) Endvidere ønskes også de økonomiske konsekvenser af de forslag, der måtte fremsættes, belyst ved udvalgets undersøgelse og overvejelser.

Udvalgets opgave ønskes løst ikke blot med den nuværende situation for øje, men også

under hensyntagen til den udvikling, der kan ventes i en nærmere fremtid.

Under henvisning til foranstående skal man herved anmode Dem om at ville indtræde i det pågældende udvalg som dettes formand, idet bemærkes, at ministeriet i øvrigt har rettet henvendelse til følgende om at indtræde i det pågældende udvalg:

Stiftamtmand over Københavns stift

Ove Larsen,

Direktør K. Skat-Rørdam, Kongens Lyngby,

Kontorchef E. Løwe, kirkeministeriet,

Provst E. Balling, København,

Provst N. Rald, Frederiksberg,

Provst L. P. Jensen, Græsted,

Dr. theol. N. Nøjgaard, Frederiksberg,

Sognepræst I. Mathiesen, Gladsaxe,

Kaldskapellan Trock, København,

Apoteker K. A. Jackerott, Charlottenlund,

Overlærer Jens Jensen, Brønshøj,

Fhv. skoleinspektør Laurits Jensen,

Helsingør,

Byrådssekretær H. N. Vistesen, Hillerød.

Biskoppen over Københavns stift har givet tilsagn om at være til rådighed for udvalget uden at være medlem.

Udvalget skal være berettiget til at antage medhjælp i fornødent omfang og til at tilkalde enkelte særligt sagkyndige til drøftelse af de problemer, der måtte fremkomme.«

Den i ovenstående skrivelse omtalte henvendelse til kirkeministeriet fra Københavns præstekonvent er aftrykt som bilag 1 til nærværende betænkning.

Som sekretær for udvalget har sekretær i kirkeministeriet Erik Larsen fungeret.

På udvalgets første møde, den 18. marts 1959, nedsattes to underudvalg, nemlig et udvalg bestående af departementschef Detlefsen (formand), provst Rald og sognepræst, dr. theol.

Nøjgaard, til analyse af biskoppens embedspligter, og et udvalg bestående af kontorchef Løwe (formand), direktør Skat-Rørdam og byrådssekretær Vistesen, til fremskaffelse af et talræssigt materiale. Der har af førstnævnte underudvalg været forhandlet med biskoppen over Københavns stift og dennes amanuensis om forhold i forbindelse med undersøgelsen angående biskoppens embedspligter.

Udvalget har fra de bornholmske menighedsråd modtaget en henvendelse af 9. december 1958, hvori anbefales en deling af Københavns stift, samt hvori der udtrykkes ønske om, at Bornholm i tilfælde af deling må forblive under Københavns stift. Henvendelsen er aftrykt som bilag 2 til betænkningen.

Udvalget har tillige modtaget en henvendelse af 28. april 1959 fra Frederiksborg amts menighedsrådsforening, som ligeledes udtaler ønsket om en deling af Københavns stift. Henvendelsen er aftrykt som bilag 3.

Endvidere har udvalget modtaget en henvendelse tiltrådt af størstedelen af menighedsrådene på Færøerne, hvori udtrykkes ønske om, at der oprettes et selvstændigt bispeembede for Færøerne, eller - hvis dette skulle vise sig uigennemførligt - at der oprettes et embede som vicebiskop for Færøerne. Henvendelsen er aftrykt som bilag 4.

Fra provsten for Grønland har udvalget modtaget en skrivelse, hvori oplyses, at et stort flertal af præster på Grønlands præstekonvent 1959 har fremsat ønske om, at der oprettes en stilling som vicebiskop for Grønland. I tilslutning hertil har provsten henledt opmærksomheden på, at der tillige af konventet er udtalt ønske om, at den biskop, som efter delingen af Københavns stift får det mindste arbejdsområde, må blive biskop for Grønland og må få bopæl nær ministeriet for Grønland og det grønlandske lektorat. (De to sidstnævnte skrivelser er aftrykt som bilag 5 og 6 til betænkningen).

II. DELINGEN AF SJÆLLANDS STIFT 1922

Københavns stift er i henhold til kgl. anordning af 15. november 1922, hvorved lov nr. 288 af 30. juni 1922 om oprettelse af to nye bispeembeder blev sat i kraft, udskilt af Sjællands stift fra den 1. december 1922 at regne (se herom nærmere bilag 8).

Til Københavns stift henlagdes staden Køben-

havn, GI. Københavns amt, Frederiksborg amt, Bornholms amt samt Færøerne og Grønland.

Til den resterende del af Sjællands stift, kaldet Roskilde stift, henlagdes GI. Roskilde, Holbæk, Sorø og Præstø amter.

Før delingen fandt sted i 1922 havde der været fremsat adskillige forslag om deling af

stiftet eller ændring af stiftsgrænserne med henblik på en formindskelse af biskoppens arbejdsfelt, således allerede i 1887. I 1904 var fremsat lovforslag herom, men forslaget blev ikke gennemført.

I 1899 oprettedes et embede som 2. stiftsprovst for Sjællands stift med særligt henblik på at aflaste biskoppen i visitatsgerningen, og i 1910 oprettedes tillige et embede som 3. stiftsprovst med samme formål.

III. STATISTISKE OPLYSNINGER

I tiden efter delingen af Sjællands stift i 1922 er folketallet i hele landet excl. Færøerne og Grønland forøget fra 3.267.831 (folketællingen 1. februar 1921) til 4.448.401 (folketællingen 1. oktober 1955).

En meget væsentlig del af denne befolkningsforøgelse falder på Københavns stift.

Til belysning af befolkningsudviklingen i Københavns stift henviser man til de statistiske oplysninger, der findes aftrykt som bilag 13-21 til nærværende betænkning, herunder skrivelse af 16. april 1959 fra Egnspansekretariatet for Storkøbenhavn vedrørende den forventede befolkningsudvikling i Københavns-egnen, aftrykt som bilag 16, og skrivelse af 21. april 1959 med tilhørende kort fra Stadsingeniørens Direktorat, Byplankontoret, om samme spørgsmål, aftrykt som bilag 17-20, samt bilag 21, der indeholder en oversigt vedrørende befolkningsudviklingen inden for Frederiksborg amt. Udvalget er klar over, at de anførte tal for Frederiksborg amt er behæftede med stor usikkerhed og derfor må tages med ethvert forbehold. Men også beregningerne over fremtidsudviklingen i andre dele af stiftet må tages med forbehold, idet udviklingen selvfølgelig ikke med bestemthed lader sig beregne på længere sigt på grund af de mange på forhånd ukendte faktorer, der kan blive bestemmende. Uanset den usikkerhed, der således må være til stede, har udvalget fundet, at de opstillede beregninger — baseret som de er på et skøn, der er udøvet af personer og myndigheder med et indgående kendskab til de forhold, der har været bestemmende såvel for den hidtidige som for den for tiden stedfindende udvikling, og til mange af de forhold, der vil være bestemmende for udviklingen i den nærmeste fremtid - må kunne anses for at være af en sådan vejledende betydning, at det har været forsvarligt og rigtigt at tage de pågældende oplysninger i betragtning ved udvalgets overvejelser.

Man skal her anføre følgende hovedpunkter

af det således foreliggende materiale, suppleret på enkelte punkter:

A. Oplysninger om den hidtidige udvikling indenfor Københavns stift som helhed.

I 1922 var indbyggertallet i Københavns stift (excl. Færøerne og Grønland) 913.235 (folketællingen 1. februar 1921). I 1955 udgjorde folketallet 1.480.887 af landets 4.448.401 indbyggere, svarende til 33,4 % (se bilag 13 og 15). Pr. 1. april 1958 var tallet steget til 1.512.236.

Med indbyggertallet for Færøerne og Grønland var stiftets samlede folketal i 1955 ca. 1.540.000*, eller ca. 235.000 større end Sjællands stifts folketal før delingen i 1922. Pr. 1. april 1958 var stiftets samlede folketal ca. 1.573.000.

Stiftet har langt større befolkningstal end noget andet nordisk stift (se bilag 13).

Af landets befolkningstilvækst i tiden 1925-1955 er godt 50 % faldet på Københavns stift. Befolkningsfremgangen i stiftet andrager i samme tidsrum ca. 53 % og skyldes især stigning i folketallet for Københavns amtsråds-kreds (se bilag 13 og 15).

Antallet af fungerende præster i Københavns stift (inkl. Færøerne og Grønland) var 434 pr. 1. juli 1958, d. v. s. godt 23 % af alle landets præster (se bilag 14).

B. Oplysninger om forventet befolkningsforøgelse indenfor dele af Københavns stift.

København-Frederiksberg-Gentofte, som i 1955 havde 960.319 indbyggere*) -i 1957 ca. 950.000 - anslås til at have ca. 965.000 i 1975 og ca. 800.000 indbyggere i år 2000 (se bilag 16-20).

Københavns amtsråds-kreds —: Gentofte + Hørsholm, Birkerød og Farum kommuner, som i 1955 havde 333.681 indbyggere*) -i 1957 ca. 400.000 - anslås i 1975 at have ca. 740.000 og

*) den officielle folketælling.

i år 2000 ca. 1.200.000 indbyggere (se bilag 16-20).

Frederiksborg amt havde, når bortses fra Hørsholm, Birkerød og Farum kommuner, 138.255 indbyggere i 1955. Ifølge de opstillinger, der indeholdes i det foran omtalte bilag 21, og med de tidligere omtalte forbehold må folketallet anslås til ikke under 190.000 i 1975 og til ikke under 255.000 i år 2000.

Hele Frederiksborg amt havde 162.889 indbyggere i 1955. I 1975 må folketallet herefter anslås til ikke under 255.000 og i år 2000 til ikke under 355.000 (se bilag 21).

Det samlede folketal i de ovenfor nævnte dele af stiftet (København, Frederiksberg, Københavns amtsrådsreds og Frederiksborg amt),

som i 1955 var 1.432.255, er efter de foran omtalte beregninger anslået til ca. 1.895.000 i 1975 og til ikke under 2.255.000 i år 2000.

C. Oplysninger om forventet forøgelse af folketallet i Københavns stift som helhed.

Hvis man går ud fra, at folketallet i stiftets øvrige dele, Bornholm, Færøerne og Grønland, sammenlagt ikke vil gå tilbage, kommer man til det resultat - ved at medtage disse landområder med deres folketal ved sidst afholdte folketælling - at hele det nuværende Københavns stift, som pr. 1. oktober 1955 havde 1.540.272 indbyggere, i 1975 skulle have en befolkning på ikke under 2.000.000 og i år 2000 en befolkning på ikke under 2.360.000.

IV. BISKOPPENS EMBEDSFUNKTIONER

Udvalget har fundet det rettest gennem et underudvalg at tilvejebringe nærmere oplysninger om arten og omfanget af biskoppens funktioner. Den af underudvalget affattede redegørelse findes aftrykt som bilag 9.

Biskoppens embedspligter kan deles i følgende hovedgrupper:

- 1) Tilsyn med præster og menigheder og de deraf flydende funktioner.
- 2) Embedsforretninger, der vel har forbindelse med det administrative arbejde, men hvor biskoppens kirkelige funktion er således fremtrædende, at det på bispekontoret ansatte personale ikke — eller kun i ringe omfang — kan yde bistand.
- 3) Embedsforretninger af administrativ art, der påhviler biskoppen som medlem af overtilsyn for stiftets kirker.
- 4) Andre embedsforretninger af administrativ art vedrørende stiftet.
- 5) Fælleskirkelige og fællesrepræsentative opgaver.

Om de nærmere detaljer henvises til den aftrykte redegørelse, men udvalget finder dog anledning til her at påpege, at en meget væsentlig del af biskoppens arbejde må anses for at ligge inden for de foran under 1, 2 og 5 omtalte grupper, der kun i mindre grad tillader biskoppen at søge aflastning gennem det på bispekontoret ansatte administrative personale.

Det er en følge heraf, at den meget betydelige forøgelse af bispeembedets arbejdsbyrde, der har fundet sted siden stiftets oprettelse, i et meget stort omfang er faldet på biskoppen personligt. Udvalget må anse det for en i det lange løb uløselig opgave for en enkelt mand nu at bestride embedet på en for ham selv og for stiftets menigheder tilfredsstillende måde. Dette må efter udvalgets mening gælde, selv om en del af de hverv, som Københavns biskop efter traditionen har påtaget sig uden for sin egentlige embedspligt, kunne henlægges til andre, og selv om man kunne tænke sig biskoppen aflastet ved, at nogle af de almenkirkelige funktioner blev henlagt til andre bispeembeder. Der er næppe tvivl om, at den arbejdstid, der derved eventuelt kunne indvindes, ville medgå til opgaver inden for det alt for store stift, som nu helt eller delvis må lades uløste. Hertil kommer, at udviklingen, således som det formentlig kan anses for dokumenteret, og således som det også er nævnt i ministeriets skrivelse angående udvalgets nedsættelse, langt fra er afsluttet, men fortsætter - muligt endda med forøget styrke.

Udvalget kan iøvrigt enstemmigt slutte sig til de konklusioner, der er fremsat i underudvalgets redegørelse, herunder også, at hensynet til Færøerne og Grønland må kræve, at biskoppen har tilstrækkelig tid til at besøge disse landområder med passende mellemrum. Dette må efter udvalgets skøn gælde, selv om der blev ansat vicebiskopper for Færøerne og Grønland.

V. SPØRGSMÅLET OM OMLÆGNING AF STIFTSGRÆNSERNE

Kirkeministeriet har i den oven citerede skrivelse af 15. december 1958 under punkt 1) rejst det spørgsmål, om det kan tilrådes at søge gennemført en omlægning af stiftsgrænserne.

Udvalget skal herom udtale:

De vigtigste muligheder vedrørende omlægning af stiftsgrænserne er efter udvalgets opfattelse følgende:

1) *Frederiksborg amt - og eventuelt Bornholms amt — henlægges til Roskilde stift.*

Denne løsning ville ikke afhjælpe de eksisterende vanskeligheder, idet den kun vil betyde en formindskelse af Københavns stifts folketal med ca. 163.000 — ved medtagelse af Bornholm under Roskilde stift ca. 210.000. Der ville således stadig være ca. 1.330.000 indbyggere i Københavns stift (excl. Færøerne og Grønland ca. 1.270.000), d.v.s. stiftet ville stadig være for stort. Da ydermere den hurtigst voksende del af stiftet — Københavns amtsråds-kreds - forbliver under Københavns stift, ville forholdet hurtigt forværres.

Henlæggelsen af Bornholm til et andet stift end Københavns stift ville desuden være en u hensigtsmæssig ordning, da trafik til og fra Bornholm foregår over København. Man henviser iøvrigt til den som bilag 2 aftrykte henvendelse fra de bornholmske menighedsråd.

2) *Københavns amtsråds-kreds og Frederiksborg amt henlægges til Roskilde stift.*

Denne løsning ville betyde en effektiv formindskelse af folketallet i Københavns stift, nemlig fra ca. 1.480.000 til ca. 917.000 indbyggere (excl. Færøerne og Grønland). Da desuden de dele af Københavns stift, hvor folketallet forøges stærkt, ved denne ordning kommer under Roskilde stift, ville man være nået ned på en - også i fremtiden — passende størrelse for Københavns stift. Men samtidig ville Roskilde stifts folketal være steget fra ca. 453.000 til ca. 1.014.000, og stiftet ville blive forøget med netop de dele af Københavns stift, som vokser hurtigst.

Udover den vanskelighed, at man her ville få et Roskilde stift, der allerede fra begyndelsen ville være for stort, er der også en anden betydningfuld vanskelighed: henlæggelsen af Nordsjælland under Roskilde stift virker kunstig, fordi vejen til Roskilde fra størstedelen af

dette område går over København. Specielt for områder som Gentofte, Gladsaxe og Amager-sognene vil denne ordning virke uheldig. Den vil også i høj grad stride imod administrative traditioner og må antages at ville støde på stærk modstand fra nordsjællandsk side. Efter det for udvalget oplyste har præsterne i Nordsjælland allerede ved en henvendelse til landemodet understreget, at man fra præsternes side stærkt må fraråde en henlæggelse af Frederiksborg amt til Roskilde stift. Man henviser iøvrigt til den som bilag 3 aftrykte henvendelse fra Frederiksborg amts menighedsrådsforening.

3) *Københavns amtsråds-kreds og Frederiksborg amt henlægges til Roskilde stift; samtidig henlægges Sorø og Præstø amter under Lolland-Falsters stift.*

Dersom man kunne se bort fra den efter udvalgets opfattelse *fuldt berettigede modstand*, der ville rejse sig mod henlæggelsen af Nordsjælland under Roskilde stift, kunne den under 2) anførte indvending, at det fremtidige Roskilde stift ville blive for stort, imødegås ved henlæggelse af de sydlige dele af dette stift under Lolland-Falsters stift. Man ville derved samtidig opnå en udvidelse af sidstnævnte stift, som måtte forekomme velbegrundet. Lolland-Falsters stift er landets mindste såvel hvad angår folketal som areal, antal kirker og præster.

Ved den foreslåede udvidelse ville Lolland-Falsters stift få ca. 385.000 indbyggere eller ca. 8,7 % af befolkningen, d.v.s. det ville blive et stift af gennemsnitsstørrelse. Forbindelsen fra de fjernere dele af Sorø amt til Maribo og Nykøbing Falster ville blive besværlig, men ikke ringere end forbindelserne fra yderområderne af Ribe og Aalborg stifter til de respektive stiftsbyer. Valgtes Næstved - som har amtskontor og en til domkirke egnet kirke, den anselige Skt. Peders kirke - til stiftsby, ville afstanden blive noget mindre til stiftets fjernere dele. Siden tanken om Lolland-Falsters og Sydsjællands forening i ét stift var fremme i 1922 - og nær var blevet en realitet — er forbindelsen mellem de to landsdele tilmed blevet væsentligt forbedret gennem Storstrømsbroen.

Ved den her skitserede opdeling ville det ny Roskilde stift få ca. 775.000 indbyggere og den resterende del af Københavns stift ca. 980.000 indbyggere, d.v.s. blive landets to folkerigeste

Stifter, men dog væsentlig mindre end det eksisterende Københavns stift. Og det nye Københavns stift ville næppe blive større i en nærmere årrække, idet den forventede befolkningsfremgang på Færøerne og Grønland måtte ventes udlignet ved en tilbagegang i København-Frederiksbergs folketal.

Også denne løsning må imidlertid antages at ville støde på stærk modstand. Forslag om sammenlægning af Lolland-Falster og Sydsjælland til ét stift har som omtalt i bilag 8 været fremsat før, men der rejste sig kraftige protester både fra sjællandsk og lolland-falstersk side. Da tanken var fremme i 1920-22, protesterede såvel menighedsrådsforeningen for Lolland-Falsters stift som Lolland-Falsters præstekonvent stærkt. Fra begge sider gjordes gældende, at det ville betyde en alvorlig vanskeliggørelse af det kirkelige arbejde på øerne.

Efter udvalgets skøn kan man ikke se bort fra, at Lolland-Falster geografisk udgør en selvstændig enhed, og at sammenlægningen med Sydsjælland - hvad enten stiftets centrum bliver på Lolland-Falster eller på Sjælland - allerede af den grund er mindre naturligt.

Endvidere må det formentlig erkendes, at den her omtalte løsning kun i ganske kort tid vil kunne afværge en stiftsdeling, idet det ny Roskilde stift i løbet af ca. 15 år antagelig vil have et folketal på ca. 1,2 mill. og nødvendiggøre, at de indlemmede dele fra Nordsjælland påny måtte udskilles.

Af de her anførte grunde kan udvalget ikke tilråde en omlægning af grænserne som beskrevet.

4) *Frederiksborg amt — og eventuelt Bornholms amt — henlægges under Roskilde stift, Sorø og Præstø amter under Lolland-Falsters stift.*

Denne løsning ville ikke afhjælpe de eksiste-

rende vanskeligheder for Københavns stift, jfr. det under 1) anførte, men i det væsentlige kun betyde en ændret og mere ligelig fordeling mellem Roskilde og Lolland-Falsters stifter.

5) *Andre muligheder for omlægning.*

Udvalget har været opmærksom på andre muligheder for omlægning af grænserne end de her skitserede. Det er således ikke nødvendigt at lægge stiftsgrænserne samme sted som amtsgrænserne, selvom det i almindelighed må forekomme naturligt.

Man kunne således tænke sig de umiddelbart op til København-Frederiksberg grænsende områder (Gentofte, Gladsaxe, Rødovre, Hvidovre, Amager), hvis henlæggelse til Roskilde stift virker mest uhensigtsmæssigt, bevaret ved Københavns stift. Dette ville imidlertid medføre, at det ny Københavns stift fortsat ville blive alt for stort.

Man kunne også tænke sig, at kun den sydlige del af Præstø amt (Baarse, Mønbo og Hammer herreder) blev sammenlagt med Lolland-Falsters stift i stedet for Præstø og Sorø amter som omtalt under 3) og 4). Det ville virke geografisk naturligere, men til gengæld også kun medføre en beskednen forøgelse af Lolland-Falsters stifts folketal, idet der kun er ca. 68.000 indbyggere i det omtalte område. Den omtalte omlægning ville i hvert fald ikke for Københavns stifts vedkommende medføre nogen forbedring i forholdet til det ovenfor under de fornævnte punkter anførte.

Udvalget må med henvisning til det ovenfor anførte udtale som sin enstemmige opfattelse, at det ikke synes muligt på rationel måde at gennemføre en effektiv lettelse af den Københavns biskop påhvilende arbejdsbyrde ved en omlægning af stiftsgrænserne.

VI. SPØRGSMÅL OM ANSÆTTELSE AF EN HJÆLPEBISKOP

I kirkeministeriets skrivelse af 15. december 1958 er der under punkt 3) fremsat det spørgsmål, om de tilstedeværende vanskeligheder måtte kunne løses på anden måde end ved deling af stiftet.

Herom skal udvalget udtale følgende: udvalget har overvejet, om der måtte antages at være mulighed for at afhjælpe vanskelighederne

ved ansættelse af særlig gejstlig medhjælp for biskoppen.

En sådan fremgangsmåde har tidligere været benyttet, idet der i 1899, da embedspligterne for biskoppen over Sjællands stift var blevet meget byrdefulde, oprettedes et embede som 2. stiftsprovst for Sjællands stift og i 1910 tillige et embede som 3. stiftsprovst, begge knyttet til

præsteembeder i stiftet, og begge med henblik på at aflaste biskoppen i visitatsgerningen. Embedet som 2. stiftsprovst nedlagdes ved delingen af Sjællands stift i 1922; kort forinden var embedet som 3. stiftsprovst nedlagt.

Ansættelse af gejstlig medhjælp udelukkende med den nævnte opgave ville — således som også erfaringerne fra de omtalte tidligere forsøg synes at have vist — næppe indebære en effektiv aflastning af biskoppens arbejdsbyrde.

Man kunne imidlertid tænke sig antagelse af gejstlig medhjælp med videre beføjelser: ansættelse af en hjælpebiskop. Tanken herom har tidligere været fremme, således i 1898 med henblik på en aflastning af biskoppen over Sjællands stift. Det daværende stående udvalg i sager vedrørende folkekirkelige spørgsmål »Det kirkelige Råd«, gik stærkt imod tanken, som da heller ikke blev realiseret.

Nærværende udvalg er af den bestemte opfattelse, at en ordning med hjælpebiskop til aflastning af arbejdsbyrden for Københavns biskop ville være ganske uhensigtsmæssig for stiftet som helhed. Det ville blive vanskeligt at afgrænse biskoppens og hjælpebiskoppens arbejdsområde; og da det ville være nødvendigt — om ordningen overhovedet skulle få betydning — at ansætte en person med betydelig personlig auto-

ritet, ville der let kunne opstå divergerende opfattelser i enkeltspørgsmål med deraf følgende vanskeligheder. Ansættelsen af en hjælpebiskop ville muligt tillige rejse spørgsmål om menighedsrådenes adkomst til at være medbestemmede ved valget af denne, og det ville utvivlsomt være forbundet med betydelige vanskeligheder at finde en tilfredsstillende løsning på dette spørgsmål. Det er endelig et spørgsmål, om en hjælpebiskop i højere grad vil kunne aflaste biskoppen, idet man må påregne, at såvel præster som repræsentanter for menighederne ville søge de spørgsmål, som de anser for at være af nogen betydning, forelagt for biskoppen selv, ligesom det fortsat ville være meget vanskeligt for biskoppen at undgå de repræsentative pligter i forhold til præster og menighed. En ordning med hjælpebiskop findes, så vidt det er udvalget bekendt, ikke inden for den evangelisk-lutherske kirke.

Det må i det hele befrygtes, at hjælpebiskoppen i præsternes og menighedernes øjne ville komme til at stå som et surrogat for den egentlige biskop, og næppe uden grund, når henses til den stærkt personlige karakter, der må siges at præge den mest betydningsfulde del af biskoppens gerning.

VIL SPØRGSMÅLET OM EN DELING AF STIFTET

Med hensyn til det af kirkeministeriet fremsatte spørgsmål 2 — om hvorvidt der er grund til at søge gennemført en deling af Københavns stift og i så fald, hvorledes en deling bør foretages — skal udvalget udtale som sin enstemmige opfattelse, at en deling af stiftet bør gennemføres snarest og mest formålstjenligt vil kunne gennemføres i forbindelse med den nuværende biskops forventede afgang på grund af alder pr. 1. august 1960.

I ministeriets skrivelse af 15. december 1958 er det forudsat, at de tjenesteplichter, der påhviler biskoppen over Københavns stift, er af et sådant omfang, at der bør træffes foranstaltninger til at lette biskoppens arbejdsbyrde, og denne opfattelse deles fuldtud af udvalgets medlemmer. Udvalget finder, at de tilvejebragte oplysninger dokumenterer, at den nævnte forudsætning er rigtig, og at den nuværende tilstand ikke længere er holdbar. Som det fremgår af

det under afsnittene V og VI anførte, har udvalget ikke ment at kunne tilråde forsøg på at afhjælpe vanskelighederne ved omlægning af stiftsgrænserne eller ved ansættelse af gejstlig medhjælp for biskoppen. Ved deling af stiftet vil der derimod efter udvalgets opfattelse, såfremt den foretages på rette måde, på mest naturlig og nærliggende vis kunne tilvejebringes en tilfredsstillende ordning.

I denne forbindelse skal udvalget henlede opmærksomheden på, at denne udvej allerede er benyttet, for så vidt angår dommer- og politimesterembederne, idet der er foretaget en opdeling af de hidtidige rets- og politikredse netop i det område, som på grund af den voldsomme befolkningstilvækst også er hovedårsagen til de problemer, der er opstået for bispeembedets vedkommende. Udvalget henviser i så henseende til de i folketinget den 4. februar 1954 og den 10. februar 1955 fremsatte lovfor-

slag, der er stadfæstet henholdsvis den 11. juni 1954 (Lov nr. 206) og den 21. marts 1956 (Lov nr. 56).

Udvalget har på grundlag af det tilvejebragte statistiske materiale m. v. gennemgået en række forskellige muligheder for stiftets deling, såvel todeling som tredeling.

Ved bedømmelsen af de forskellige drøftede forslags egnethed har udvalget specielt taget følgende forhold i betragtning:

- 1) Den påtænkte deling af Københavns stift må indebære en øjeblikkelig og betydelig lettelse af biskoppens arbejdsbyrde.
- 2) Der må lægges megen vægt på det fremførte ønske fra menigheder inden for Københavns stift om en nærmere og hyppigere kontakt med biskoppen til gavn for menighedslivet.
- 3) Delingen må tage hensyn ikke blot til den nuværende situation, men også til den udvikling, der kan forventes i en nærmere fremtid.
- 4) De særlige kirkelige forhold på Færøerne og i Grønland medfører, at de nævnte landsdeles kirkelige betjening vil stille særlige krav til vedkommende biskop.

På grundlag af de foreliggende forhold er udvalget af den opfattelse, at en deling af Københavns stift i 3 stifter ville være ønskelig og formålstjenlig allerede på nærværende tidspunkt og i hvert fald vil blive påkrævet inden for en

kortere årrække. Under den stedfundne behandling af de mulige forslag til en tredeling er udvalget imidlertid, bl. a. også under hensyn til vanskelighederne ved at bedømme, hvorledes den fremtidige befolkningsmæssige tilvækst vil falde, kommet til det resultat, at stiftsgrænserne ved en tredeling vil være vanskelige at fastlægge i øjeblikket, jfr. det foran under afsnit III anførte og specielt den der omtalte særlige usikkerhed med hensyn til befolkningsudviklingen i Frederiksborg amt.

Udvalget har herefter taget de foreliggende muligheder for todeling op til bedømmelse, idet udvalget udover de ovenfor nævnte forhold særlig har taget i betragtning,

- at det er ønskeligt at foretage en deling nu på en sådan måde, at der med færrest mulige ændringer af stiftsgrænserne kan foretages en ny stiftsdeling inden for en overskuelig årrække,
- at hovedparten af befolkningen i stiftet uden for København og Frederiksberg i dag bor i en ring omkring hovedstaden,
- at København er trafikalt centrum for den største del af Nordsjælland, heri indbefattet kommunerne vest og nordvest for København, og
- at Grundtvigs kirke i København under hensyn til denne kirkes beliggenhed må betegnes som særdeles velegnet som domkirke.

UDVALGETS FORSLAG

Som resultat af de drøftelser, der har fundet sted, har udvalget samlet sig om nedennævnte forslag, som samtlige udvalgsmedlemmer under de foreliggende forhold anser for bedst egnet til at løse de tilstedeværende vanskeligheder på tilfredsstillende måde:

Det hidtidige Københavns stift deles på følgende måde i to stifter, betegnet henholdsvis Københavns stift og Kronborg-Bispebjerg stift:

Københavns stift,

bestående af København - med undtagelse af Københavns nordøstre og nordvestre provstier - Frederiksberg, St. Magleby, Tårnby, Kastrup og Dragør sogne, Bornholms amt, Færøerne og Grønland.

Kronborg-Bispebjerg stift,

omfattende Københavns nordøstre og nordvestre provstier, Københavns amtsrådskreds - med undtagelse af St. Magleby, Tårnby, Kastrup og Dragør sogne - samt Frederiksborg amt.

Det foreslåede Kronborg-Bispebjergs stifts område er angivet på det som bilag 10 til betænkningen medfølgende sognekort over Nordsjælland, medens bilag 11 (sognekort over København-Frederiksberg) viser forløbet af grænsen mellem de foreslåede stifter i hovedstaden. Løvrigt henvises til det som bilag 22 aftrykte udkast til lovforslag om deling af Københavns stift og oprettelse af et nyt bispeembede.

Udvalget må anse den foreslåede betegnelse for det nordlige stift for bedst egnet blandt de

drøftede betegnelser, blandt andet fordi den ret klart — og klarere end for eksempel betegnelsen »Nordsjællands stift« — præciserer stiftets udstrækning.

Pr. 1. oktober 1955 havde det område, der er foreslået henlagt til Københavns stift, 754.455 indbyggere, det foreslåede Kronborg-Bispebjerg stift 780.894. Antallet af kirker er 173 i det område, der er tænkt henlagt til Københavns stift, og 150 i det område, der er tænkt henlagt til Kronborg-Bispebjerg stift. Det samlede antal fungerende præster pr. 1. juli 1958 var henholdsvis 231 og 201. Oversigt over den nærmere fordeling af folketal m. v. på de foreslåede stifters enkelte områder findes i bilag 12 til nærværende betænkning.

Som det fremgår af ovenstående tal, foreslås det gamle stift delt i to noget nær lige store dele for så vidt angår befolkning, kirker og præster. Efter udvalgets skøn vil dette forslag for biskoppen i det nye Københavns stift medføre den særlige lettelse, at de områder, hvor folketallet stiger stærkt, henlægges til Kronborg-Bispebjerg stift. Herved frigøres biskoppen over Københavns stift for hovedparten af det meget omfattende arbejde, der for biskoppen erfaringsmæssigt er forbundet med opførelse af nye kirker, sogneudskillelser samt oprettelse af nye præsteembeder. Til gengæld vil biskoppen over Københavns stift kunne afse tid til de særlige opgaver af almenkirkelig art, som påhviler biskoppen i hovedstaden, herunder også hans vigtige hverv som ministeriets særlige rådgiver i kirkelige spørgsmål af principiel karakter, ligesom formindskelsen af hans arbejdsbyrde vil muliggøre, at biskoppen hyppigere end hidtil vil kunne aflægge besøg på Færøerne og i Grønland.

For begge biskopper vil det formentlig gælde, at de i højere grad, end det hidtil har været muligt for biskoppen over Københavns stift, vil kunne opnå kontakt med menighedslivet i stiftets enkelte sogne.

Forslaget tager endvidere hensyn til det faktum, at København er trafikalt centrum for store dele af Nordsjælland, ligesom det muliggør anvendelsen af Grundtvigs kirke som domkirke.

Med den anslåede fremtidige befolkningsfordeling vil Københavns stift, således som det her er foreslået, også i en overskuelig fremtid have et passende område, medens Kronborg-Bispebjerg stifts folketal efter de under afsnit III opstillede beregninger vil stige meget betydeligt.

Der vil således - når spørgsmålet om *den* fremtidige befolkningstilvæksts fordeling er mere afklaret - være grundlag og behov for at foretage en deling af Kronborg-Bispebjerg stift i et »Omegnsstift« og et »Kronborg stift«. Udvalget har tilrettelagt sit forslag, således at Københavns stift, så vidt det nu kan forudses, kan bevare de her foreslåede grænser også efter den forudsatte senere deling af Kronborg-Bispebjerg stift. Udvalgets forslag indebærer endvidere, at domkirke og bispebolig for Kronborg-Bispebjerg stift efter delingen kan benyttes som domkirke og bispebolig for »Omegnsstiftet«.

I betragtning af usikkerheden med hensyn til hvorledes den fremtidige befolkningstilvækst vil falde indenfor Kronborg-Bispebjerg stift, har udvalget ikke fundet det hensigtsmæssigt allerede på nuværende tidspunkt at optage spørgsmålet om den kommende deling af dette stift til realitetsbehandling.

Udvalget er dog gennem sit arbejde kommet til den opfattelse, at en deling af Kronborg-Bispebjerg stift antagelig til den tid vil kunne gennemføres efter enkle og naturlige retningslinier - forudsat at befolkningstilvæksten falder nogenlunde efter det i dag kendte skema.

I den del af Kronborg-Bispebjerg stift, der da vil blive henlagt under det nye nordlige stift, vil det være muligt uden større vanskeligheder at finde velegnet domkirke og formålstjenlig placering af bolig og kontor for biskoppen. Udvalget har i sine forhandlinger og overvejelser særlig haft opmærksomheden henvendt på Skt. Olai kirke i Helsingør, som udvalget ville anse for særdeles velegnet som domkirke for det nye stift, medens bispebolig og -kontor passende kunne placeres i Hillerød under hensyn til denne bys centrale beliggenhed i det område, som måtte forventes udskilt, eventuelt under navnet Kronborg stift.

Udvalget har dog ikke fundet anledning til at komme nærmere ind på disse spørgsmål på nuværende tidspunkt.

Umiddelbart før afslutningen af sit arbejde har udvalget fra bestyrelsen for Frederiksborg amts menighedsrådsforening modtaget den som bilag 7 aftrykte henvendelse, hvori menighedsrådsforeningen udtrykker ønske om gennemførelse af en tredeling af Københavns stift og tilføjer, at hvis en sådan løsning ikke er mulig, og hvis domkirke og bispebolig for det eventuelle ny nordsjællandske stift henlægges til København, ønsker foreningen, at Frederiksborg amt fortsat må være tilknyttet Københavns stift.

Udvalget må imidlertid finde, at en deling af stiftet, hvorved Frederiksborg amt henlægges til det fremtidige Københavns stift, vil være særdeles upraktisk, idet Frederiksborg amt ville komme til at ligge som en enklave nord for det påtænkte nye stift og uden direkte forbindelse med Københavns stift. Det ville desuden - for at skabe balance mellem de ny stifter - være nødvendigt at henlægge større dele af Køben-

havns kommune under det nye stift, hvilket ville medføre, at grænserne for Københavns stift ikke ville ligge fast ved den forventede fremtidige deling, idet en del af det fra København udskilte område formentlig på ny måtte føres tilbage til Københavns stift, for at dette stift ikke skulle blive for lille i forhold til omegnsstiftet.

VIII. OVERTILSYNSFORRETNINGERNE

For så vidt angår det af kirkeministeriet i skrivelse af 15. december 1958 rejste spørgsmål 4 - hvorledes stiftsøvrighedsforretningerne bør ordnes - finder udvalget, at disse forretninger i alle de af delingen berørte områder uden for København bør undergives stiftamtmanden over Københavns amt i forening med vedkommende biskop, således at det hermed forbundne kontorarbejde som hidtil udføres gennem det nuværende stiftsøvrighedskontor på Københavns amtsgård, hvilket næppe vil kræve nogen forøgelse af kontorpersonalet.

Ligeledes må udvalget mene, at det eksisterende stiftskassererkontor for Sjællands stift fremdeles kan betjene hele området, ligesom udvalget ikke finder anledning til at foreslå stiftets formue delt.

I forbindelse med ovenstående henvises til, at der ikke ved delingen af Sjællands stift i 1922 oprettedes selvstændigt stiftskassererkontor for Roskilde stift, ligesom der ikke foretoges deling af stiftsformuen. Endvidere bemærkes, at den ordning, at en amtmand danner stiftsøvrighed med flere biskopper, kendes i for-

vejen, idet stiftamtmanden over Københavns amt som bekendt danner stiftsøvrighed for Roskilde stift sammen med biskoppen over nævnte stift og stiftsøvrighed for Københavns stift i forening med biskoppen over dette stift.

Nyordningen medfører ingen ændringer for så vidt angår overtilsynsforretningerne i det område af København, som henlægges til Københavns stift. Overtilsynsforretningerne for den del af København, som henlægges til Kronborg-Bispebjerg stift, måtte varetages gennem det påtænkte kontor for biskoppen over dette stift i samme omfang, som de nu varetages af Københavns stifts bispekontor. Overtilsynet måtte blive som hidtil, blot med den ændring, at biskoppen over Kronborg-Bispebjerg stift indtræder i stedet for biskoppen over Københavns stift, hvor denne nu er medlem af overtilsynet.

Københavns nord østre og nordvestre provsti må — uanset områdernes påtænkte henlæggelse under Kronborg-Bispebjerg stift — som hidtil være undergivet den københavnske fællesligning. Dette vil ikke medføre administrative vanskeligheder af væsentlig betydning.

IX. BISPEBOLIG OG -KONTOR

Med hensyn til bispebolig og -kontor for Kronborg-Bispebjerg stift finder udvalget, at en hertil egnet bygning bør søges erhvervet i den nordlige del af Københavns kommune eller i Gentofte kommune. Såfremt det bliver almindelig kendt, at der skal tilvejebringes en tjenestebolig for biskoppen i et nyt stift i det nævnte område, er det efter udvalgets skøn

sandsynligt, at det under hensyn til karakteren af bebyggelsen i de pågældende områder og den formentlig dalende efterspørgsel på større enfamilieshuse ikke vil blive vanskeligt at erhverve en passende ejendom til bispebolig ved køb eller langvarigt lejemål på gunstige betingelser.

X. DE ØKONOMISKE KONSEKVENSER

Med hensyn til det af kirkeministeriet rejste spørgsmål 5 — de økonomiske konsekvenser af det fremsatte forslag - bemærker udvalget:

Ved den foreslåede deling af stiftet vil det blive nødvendigt at oprette nye stillinger som biskop og domprovst for Kronborg-Bispebjerg stift. Endvidere må oprettes en stilling som amanuensis for biskoppen over Kronborg-Bispebjerg stift og en stilling som kontorassistent på

Kronborg-Bispebjerg bispekontor. Derimod følger det af det foran under IX anførte, at det ikke skulle blive nødvendigt at oprette nogen ny stilling for at gennemføre stiftsøvrighedsforretningerne.

De samlede *årlige* merudgifter, hvis den foreslåede deling gennemføres, anslår udvalget til ca. 85.000 kr.

Beløbet fremkommer således:

Løn til biskop.....	ca.	42.000	kr.
Repræsentationstillæg til biskop.....		7.500	-
Merudgifter til tjenesterejser for biskop.....		1.000	-
Merudgift ved lønning af domprovst.....		2.000	-
Repræsentationstillæg til domprovst.....		2.100	-
Løn til amanuensis.....		13.000	-
Løn til kontorassistent samt kontorholdsudgifter iøvrigt.....		21.000	-
Drift og vedligeholdelse af bispegård.....		12.000	-

Ialt ca. 100.600 kr.

Indskrænkningen af Københavns bispekontors arbejdsområde forventes at kunne betinge ophævelse af en af kontorets kontorassistentstillinger. Herved vil spares ca. 14.500 kr. i lønning foruden ca. 1.000 kr. til kontorrekvisitter m. m., alt.....ca. 15.500 kr.

Anslået årlig merudgift.....ca. 85.000 kr.

Det bemærkes, at stillingen som amanuensis må antages at ville udkræve en væsentlig del af en juridisk kandidats arbejdskraft.

Fremfor ansættelse af en heldagsbeskæftiget jurist måtte det foretrækkes at ansætte to halvdagsbeskæftigede. Det ville medføre en mindre lønningsudgift, være en mere fordelagtig løsning under ferie og sygdom, foruden at udgiften til den pågældendes pensionering ville kunne spares. I ovenstående oversigt over de forventede udgifter er regnet med to halvdagsansatte jurister.

De samlede *engangsudgifter* i anledning af delingen vil i det væsentlige omfatte udgifter

til anskaffelse og indretning af en til bispebolig og -kontor egnet bygning samt til kontorinventar og eventuelt tilskud til biskoppens etableringsudgifter ved tiltrædelse af embedet.

Man har i det foranstående regnet med, at Sokkelund herreds vestre provsti for den nuværende provsts funktionstid kan bevares som en enhed, uanset at de sogne på Amager, der udgør en del af provstiet, henlægges under Københavns stift. Der bør formentlig senere foretages en ændring af provstigrænserne, der dog antagelig vil kunne gennemføres uden udgiftsforøgelse.

XI. BEMÆRKNINGER OM FÆRØERNE OG GRØNLAND

I henhold til den indledningsvis citerede skrivelse af 15. december 1958 fra kirkeministeriet er nærværende udvalgs opgave den at undersøge mulighederne for en lettelse af arbejdsbyrden for biskoppen i Københavns stift.

Overfor udvalget er, som nævnt i afsnit I, fremsat forslag om oprettelse af et embede som

biskop eller vicebiskop for Færøerne og et embede som vicebiskop for Grønland (bilag 4-6).

En indskrænkning i biskoppens arbejdsbyrde af mere væsentlig betydning ville imidlertid ikke indtræde ved oprettelsen af sådanne embeder, hvilket formentlig med tilstrækkelig tydelighed fremgår af den foranstående fremstil-

ling og specielt redegørelsen bilag 9, idet man dog yderligere skal bemærke, at provsterne i de pågældende landsdele på grund af disse landsdeles beliggenhed allerede nu — og det gælder særlig provsten i Grønland - løser en meget væsentlig del af de opgaver, som andetsteds naturligt henhører under biskoppen.

De her omhandlede forslag må derfor afgøres efter andre synspunkter end dem, der bestemmes af det af ministeriet fremsatte ønske om en afgørende lettelse af biskoppens arbejdsbyrde, og dermed falde uden for den udvalget pålagte opgave.

Efter udvalgets opfattelse ville en indstilling angående spørgsmålet om ansættelse af biskopper eller vicebiskopper på Færøerne og i Grønland også forudsætte, at udvalget blev suppleret med en repræsentation for de særlige interesser, som ville blive berørt af et eventuelt forslag, og ville antagelig tillige nødvendiggøre, at der ind-

hentes oplysninger og blev foretaget undersøgelser, som ikke kunne afsluttes indenfor det tidsrum, der er til rådighed, såfremt der skal være håb om at gennemføre en ordning af Københavns bispeembedes forhold ved den indtrædende ledighed i 1960.

Man har derfor fundet det rettest at indskrænke sig til særskilt at tilstille kirkeministeriet referat af de forhandlinger, der har fundet sted om de her omhandlede forhold, tilligemed de for udvalget fremkomne skriftlige henvendelser, idet udvalget henstiller, at disse spørgsmål tages op af kirkeministeriet til særskilt overvejelse og afgørelse, eventuelt i forbindelse med statsministeriet og ministeriet for Grønland, og at den af nærværende udvalg foreslåede deling af Københavns stift søges gennemført uden at afvente afgørelsen vedrørende de i dette afsnit omhandlede spørgsmål.

København, den 25. januar 1960.

f. Balling,

Jens Jensen,

Ove Larsen,

Nøjgaard,

Carl Trock,

A. Detlefsen,
formand

L. P. Jensen,

E. Løwe,

N. J. Rald,

H. N. Vistesén.

Knud A. Jackerott,

Laurits Jensen,

Ivan P. E. Mathiesen,

K. Skat-Rørdam,

Erik Larsen.

RESOLUTION

Til kirkeministeriet.

Københavns præstekonvent har været samlet til møde den 3. marts 1958 for at drøfte betimeligheden af en deling af Københavns stift.

Den tilstedeværende forsamling vedtog at rette en indtrængende henstilling til det høje ministerium om inden det forestående bispe-skifte at tage de fornødne skridt til en stiftsdeling.

Motiveringen for at dele Københavns stift og ansætte en ny biskop til betjening af det dermed oprettede nye stift er den overvældende arbejdsbyrde, som hviler på Københavns biskop, og som stadig forøges.

1) Københavns stift er dels langt mere folkerigt - dels langt mere udstrakt end noget andet stift i landet. En tredjedel af Danmarks indbyggere bor i Københavns stift, og folketallet øges stadig. Til stiftet hører ikke alene Stor-København, Nordsjælland og Bornholm, men også Færøerne og Grønland. Dette dobbelte forhold gør, at grænsen for, hvad man med rimelighed kan pålægge en enkelt at have det administrative ansvar for, er nået og overskredet.

- 2) En fjerdedel af samtlige landets præster hører til Københavns stift, og tallet vil uundgåeligt stige. Dermed pålægges der Københavns biskop ekstraordinært omfattende og tidkrævende pligter, dels af almindelig administrativ art, dels af rent kirkelig karakter (ordinationer etc), endelig af konsultativ art (personlige og kollegiale spørgsmål m. v.). Skal denne tredobbelte pligt ikke blive et uudholdeligt åg, må der skaffes aflastning for biskoppen.
- 3) Arbejdet med de storkøbenhavnske sogneudskillelser og kirkebygningsplaner stiller særlige krav til Københavns biskop.
- 4) Endelig påhviler der Københavns biskop særlige repræsentative pligter, ikke mindst overfor udlandet. Disse pligter er i et vist omfang uomgængelige og kræver lejlighedsvis megen tid og bidrager således sammen med det allerede anførte til at skabe den situation, som gør en stiftsdeling ønskelig, ja, efter konventets mening i virkeligheden nødvendig.

BILAG 2

De bornholmske Menighedsraad, samlede til Møde i Nexø den 8. December 1958, udtaler vedrørende Spørgsmålet om Delingen af København Stift, at de bornholmske Menighedsraad og Præster alvorligt henstiller, at Bornholm under alle Tilfælde forbliver under Kø-

benhavns Stift, idet man iøvrigt, som Forholdene ligger, maa anbefale en Deling af Stiftet, der nu er alt for stort, saaledes at der herved opnaas en reel Aflastning af Biskoppens Arbejde.

Vedtagelsen var eenstemmig.

sign. *Levy Blang.* sign. *Viggo Nielsen.*

BILAG 3

Til udvalget

angående deling af Københavns stift.

Frederiksborg amts menighedsrådsforening har været samlet til møde den 28. april 1959 for at drøfte spørgsmålet om delingen af Københavns stift.

Den tilstedeværende forsamling af repræsentanter for menighedsråd i Frederiksborg amt vedtog enstemmigt at udtale, at en deling af Københavns stift efter menighedsrådenes opfattelse er den eneste naturlige og formålstjenlige ordning - og tillige den eneste løsning, der kan føre til en virkelig effektiv og varig aflastning af arbejdsbyrden for biskoppen over dette uforholdsmæssigt store stift.

Menighedsrådene foreslår, at der af Københavns stift udskilles et nyt stift - »Frederiksborg stift« - bestående af Frederiksborg amt og de nordlige dele af hovedstadsområdet, som naturligt kan henføres til Frederiksborg stift,

idet man dog ønsker at gøre opmærksom på, at en todeling af stiftet ikke kan være en endelig løsning af spørgsmålet.

Menighedsrådene lægger overordentlig megen vægt på, at det nye stift i alle henseender oprettes som et selvstændigt stift såvel med hensyn til biskoppens myndighedsområde som til administration og om muligt stiftsøvrighed.

Det er menighedsrådenes store og udelte ønske, at biskoppen får bolig og embedskontorer i sit stift, og at stiftets hovedkirke placeres indenfor stiftets grænser, således at det nye stift i alle måder kan byde menighederne gode kår og blive til velsignelse for det kirkelige liv i denne egn af landet.

På menighedsrådsforeningens vegne

den 28. april 1959.

sign. *H. Vedel.*

Som det vil være almindelig bekendt, har Færøerne haft én protestantisk biskop, nemlig Jens Riber, der imidlertid forlod øerne i 1557, og Færøerne blev et provsti, der nu i en rum tid har sorteret under den sjællandske biskop, siden 1922 under Københavns biskop. Så vidt man ved, har Færøerne ikke haft bispebesøg lige fra 1557 til 1912, og det blev derfor den færøske provst, der fungerede som biskop, som biskoppens stedfortræder.

Tanken om oprettelsen af et selvstændigt bispedømme har dog stadig levet i de færøske menigheder, og særlig efter år 1900, hvor Færøernes udvikling er gået frem med kæmpe-skridt, har denne tanke fået ny næring blandt de færøske menigheder, og vi ved, at også danske præster, f. eks. afdøde provst Gudmund Bruun, Hesselager, var meget optaget af tanken, og nu, siden det blev aktuelt med delingen af Københavns stift, har fhv. kirkeminister C. Hermansen, der begyndte sin præstegerning som kaldskapellan i Sydstrøm præstegæld i 1921, offentligt rejst tanken og er gået stærkt ind for oprettelsen af det færøske bispedømme.

Da man ikke kunne forvente, at tanken om genoprettelse af det færøske bispedømme kunne blive til virkelighed, hvis der ikke fra de færøske menigheder kom en henvendelse til stiftsdelingskommissionen, og da man ikke har nogen sammenslutning af de 57 menighedsråds-kredse på øerne, rejste undertegnede formand for Thorshavn menighedsråd, det største på øerne, spørgsmålet i et menighedsrådsmøde, der blev afholdt den 13. marts 1959, hvor sagen blev indgående drøftet, og da man havde gennemdrøftet spørgsmålet, blev man enige om at henvende sig til samtlige færøske menighedsråd med en enslydende skrivelse, hvori rådene blev — i en følgeskrivelse — anmodet om at give udtryk for deres opfattelse af spørgsmålet om genoprettelse af det færøske bispedømme og

med anmodning om snarest belejligt at sende skrivelsen tilbage til Thorshavn menighedsråd.

Førnævnte rundskrivelse blev udsendt til menighedsrådene umiddelbart efter mødet den 13. marts, og skønt man endnu ikke har modtaget svar fra samtlige menighedsråd, og da man er vidende om, at kommissionen skal være hurtigt-arbejdende, tillader Thorshavn menighedsråd sig at tilstille kommissionen det indkomne materiale, hvoraf vil fremgå, at et overvældende flertal af de færøske menighedsrådsmedlemmer går ind for tanken: genoprettelse af det færøske bispedømme.

Den til menighedsrådene udsendte skrivelse havde følgende ordlyd:

Til stiftsdelingskommissionen.

Menighedsrådene på Færøerne skal hermed tillade sig at henstille, at det eventuelle forslag, som kommissionen til sin tid vil afgive angående delingen af Københavns stift, også kommer til at omfatte forslag om genoprettelsen af det færøske bispedømme. I fald dette mod forventning skulle vise sig uigennemførligt, skal man meget indtrængende henstille, at man i det mindste støtter et forslag om et vicebispedømme på Færøerne.

Til støtte for denne henvendelse skal man tillade sig at anføre følgende:

- 1) Der er i ret vide kredse et ønske om at få tilbage, hvad der har været på dette område.
- 2) Med en biskop ville vi få større mulighed for at være med i det nordiske kirkelige arbejde.
- 3) Under ekstraordinære forhold som til eksempel den anden verdenskrig, hvor amtmanden fungerede både som kirkeminister og delvis som biskop, ville det, selv om det

i nævnte tilfælde gik udmærket, have været en stor fordel, at der var en biskop på øerne.

- 4) Den katolske kirkes missionsarbejde her på øerne er meget målbevidst, og det ville være et stort prestigetab for folkekirken, hvis den katolske kirke pludselig proklamerer Færøernes gamle bispedømme for at være genoprettet. Det er da ganske utænkeligt, siger man måske. Ja, tanken er fantastisk, men sporene antyder den, og metoden har man anvendt her omkring os. I Norge har den katolske kirke jo to biskopper til en kirke på ca. 5000 sjæle, og på Island oprettedes for nogle år siden »Islands katolske bispedømme«, med 100 sjæle - skriver ét hundrede —. Skaktrækket kan jo benyttes lige så godt her som på begge sider af os, og gør man det, vil det være et meget føleligt slag for folkekirken, idet den katolske kirke derved benytter det brystne historiske bånd, og den katolske biskop alene vil i så fald kunne benytte titlen: »Færøernes biskop«.

Denne rundskrivelse blev

- 1) tiltrådt af 41 menighedsråd,
- 2) ikke tiltrådt af 8 menighedsråd og
- 3) der foreligger ikke noget svar fra 8 menighedsråd.

Når man ser på menighedsrådsmedlemmernes antal, som har givet deres mening til kende, synes stemmerne at fordele sig sådan

- 1) 234 medlemmer støtter henvendelsen, medens
- 2) 47 medlemmer ikke støtter henvendelsen.

Således foranlediget tillader Thorshavn menighedsråd sig under henvisning til foranstående at andrage den højtærede stiftsdelingskommission om at optage til velvillig overvejelse spørgsmålet om genoprettelse af Færøernes bispedømme.

Thorshavn, den 14. maj 1959.

Med højagtelse

sign. Z. Sørensen,

formand for Thorshavn menighedsråd.

Til stiftsdelingskommissionen.

PROVSTEN FOR GRØNLAND

J. nr. 2.01.

Brev nr. 2221/1959.

Godthaab, den 14/11-1959.

Til stiftsdelingskommissionens formand,
departementschef Detlefsen, kirkeministeriet,
 København.

På Grønlands præstekonvent 1959 har man drøftet det rejste spørgsmål om en vicebiskop eller en biskop for Grønland.

Man har på konventet viet spørgsmålet en grundig drøftelse, for at de grønlandske præsters stilling til det kunne ligge klar.

Resultatet af drøftelsen blev, at konventets flertal gik ind for oprettelsen af en vicebiskopstilling, medens et mindretal på to præster stemte for oprettelse af en grønlandsk bispestol.

Motiverne var i store træk følgende:

Den grønlandske provst har på mange måder pligter og ansvar, der er forskellige fra - og overgår - hvad der er henlagt til en provst i det egentlige Danmark.

Dette følger naturligt af landets udstrækning samt afstanden fra og den lejlighedsvis isolering fra moderlandet.

Også det på grund af befolkningens spredthed og isolation uforholdsmæssigt store antal kirkeligt ansatte spiller ind.

Endelig bør nævnes, at Grønlands hastige udvikling henimod et industrisamfund tillige med de fremmede trossamfunds fremtræden skaber store og særlige problemer.

Konventet mener, alt dette taget i betragtning, at oprettelsen af et vicebispeembede på Grønland vil være både naturligt og praktisk, *naturligt* som en understregning af den grønlandske kirkes egenart og særlige problemer, *praktisk*, idet den på Grønland siddende vicebiskop i højere grad end en provst vil kunne gøre krav på at blive frigjort fra lokale kirkelige opgaver (som præst i Godthaab) til fordel for de stadigt voksende almenkirkelige og administrative opgaver, der, uanset om stiftsdeling gennemføres, altid vil påhvile den på Grøn-

land værende øverste kirkelige myndighed, og idet han tillige skønnes at have bedre muligheder for kontormæssig aflastning end en provst.

Løvrigt må det i denne forbindelse bemærkes, at man på konventet hilser forslaget om en stiftsdeling velkommen, da den biskop, der efter en deling får Grønland under sig, vil få friere hænder til at hellige sig den grønlandske del af stiftet, end tilfældet er nu, jfr. konventsskrivelse ang. dette spørgsmål.

Grundene til, at konventets overvejende flertal mener at kunne gå ind for netop en *vice*-biskop og ikke en biskop på Grønland, er i alt væsentligt følgende:

1. Den nære forbindelse mellem Grønlands og Danmarks kirke, der kommer til udtryk derved, at Grønland er underlagt en i Danmark boende biskop, anser man for så betydningsfuld, at man ikke ønsker dette forhold ændret.

2. Man skønner, at mens der sikkert altid blandt de nuværende eller forhenværende grønlandspræster må kunne findes et emne til vicebispestillingen (her vil kendskab til grønlandske forhold og grønlandsk sprog være et uomgængeligt krav), vil det på længere sigt være usikkert, om der blandt de valgbare præster findes én, der forener et sådant grønlandskendskab med det mål af menneskeligt og teologisk format, der bør kræves af en biskop.

Under henvisning til ovenstående går konventets flertal altså ind for oprettelse af en vicebispestilling, idet man iøvrigt henviser til konventsreferatet og konventsudtalelsen om dette spørgsmål.

sign. *H. Balle*.

BILAG 6

PROVSTEN FOR GRØNLAND

J. nr. 2.

Brev nr. 2220/1959.

Godthaab, den 14/11-1959.

Til stiftsdelingskommissionens formand,
departementschef Detlefsen, kirkeministeriet,
København.

På Grønlands præstekonvent 1959 har man drøftet den foreliggende mulighed for en deling af Københavns stift.

Konventet stiller sig positivt overfor forslaget om en stiftsdeling udfra den betragtning, at det vil være ensbetydende med en aflastning af den biskop, der får Grønland under sig.

Som forholdet nu er, er Københavns og dermed Grønlands biskop så overbebyrdet med arbejde, at det er ham umuligt at berejse den grønlandske del af stiftet blot tilnærmelsesvis så ofte, som man i den grønlandske kirke kunne finde det ønskeligt.

Med hensyn til en eventuel stiftsdelings form (herunder den kommende nye biskops placering) ønsker konventet at gøre opmærksom på, at for Grønland vil *en kombination af følgende to hensyn være ideel:*

1. at den biskop, *der efter stiftsdelingen har mindst arbejdsområde*, bliver Grønlands biskop,

2. at biskoppen bor nær ved ministeriet for Grønland og det grønlandske lektorat, idet biskoppen må forventes at få et meget nært samarbejde med disse myndigheder.

Konventets deltagere finder, at det, så længe alle samfundsområder i Grønland, herunder den grønlandske folkekirke, er så indvævet i hinanden, vil være både fordelagtigt og uundgåeligt, at den grønlandske kirke administrativt er underlagt Grønlandsministeriet, men ønsker samtidig den udvikling fremmet, der ad åre kan føre også den grønlandske del af den danske folkekirke ind under kirkeministeriet.

Spørgsmålet om en stiftsdeling hænger nøje sammen med spørgsmålet om en biskop eller vicebiskop på Grønland, hvilket spørgsmål konventet også har drøftet. Der henvises derfor til skrivelse herom (provstiets skrivelse nr. 2221-1959 af 14/11-1959).

sign. *H. Balle.*

Til udvalget for stiftsdelingen.

Bestyrelsen for Frederiksborg amts menighedsrådsforening, samlet den 2. december 1959 i Hillerød, ønsker på grundlag af de i dagspressen fremførte udtalelser om delingen af det nuværende Københavns stift at udtale:

I tilslutning til foreningens udtalelse af 28. april d. å. finder foreningen, at den bedste løsning vil være en tredeling af det nuværende store Københavns stift.

Men dersom denne løsning ikke er inden for mulighedernes grænser, og i tilfælde af, at todelingen medfører, at domkirke og bispebolig for det eventuelle nye stift henlægges til København i stedet for til Nordsjælland, er det vort ønske, at Frederiksborg amt fortsat må være tilknyttet det nye »Københavns stift«, hvis domkirke er Københavns nuværende domkirke, og hvis bispebolig er Nørregade 11.

Vi har den opfattelse, at den nu foreslåede todeling af stiftet er midlertidig, og at derfor en ny deling i en nærmere fremtid kan ventes. Ved denne deling vil antagelig Frederiksborg

amt, der er i stærk vækst med hensyn til folketal, blive et selvstændigt stift.

Det vil derfor for menighedsrådene og for menighederne være uheldigt, om vi i dette amt i løbet af så kort tid påny skal have en ny domkirke og en ny stiftsby. Det vil i kirkelige kredse her kun skabe forvirring og usikkerhed, om vi således gang på gang skal skifte domkirke og bispebolig.

Da Frederiksborg amt i øjeblikket kun udgør en mindre del af det hele stift - hvad åbenbart også er udvalgets mening - mener vi, at vi fortsat kan tilhøre det nye »Københavns stift« uden at volde biskoppen særlig ulejlighed.

Vi vil derfor bede om, at vi må få tryghed og stabilitet i det åndelige tilhørsforhold og i den kirkelige administration af stiftet, indtil den endelige løsning kan finde sted.

På menighedsrådsforeningens vegne, Farum, den 3. december 1959.

sign. *H. Vedel.*

SEKRETARIATETS REDEGØRELSE VEDRØRENDE STIFTSDELINGEN I 1922

Forud for den i 1922 gennemførte deling forelå for det i henhold til lov af 10. september 1920 nedsatte kirkelige udvalg flere forskellige forslag til delingens gennemførelse.

- 1) Forslag om en tredeling af stiftet i Københavns stift (bestående af Storkøbenhavn »med de naturligt tilhørende dele af Nord-sjælland«), Næstved stift (bestående af Præstø og Sorø amter) og Roskilde stift (resten af Sjælland). Forslaget om tredeling begrundedes i stiftets folketal sammenlignet med hele landets folketal (1.305.640 indbyggere af et samlet folketal på 3.267.831, d. v. s. 40 % af hele befolkningen).
- 2) Forslag om henlæggelse af Storkøbenhavn, Bornholm, Færøerne og Grønland til Københavns stift, Præstø amt til Lolland-Falsters stift og oprettelse af Roskilde stift, omfattende resten af Sjælland.
- 3) Forslag om at undgå oprettelse af et nyt stift gennem henlæggelse af Præstø og Sorø amter under Lolland-Falsters stift og resten af Sjælland under Københavns stift.
- 4) Forslag om henlæggelse af staden København, Gl. Københavns amt, Frederiksborg og Bornholms amter samt Færøerne og Grønland under Københavns stift, og Gl. Roskilde, Holbæk, Sorø og Præstø amter under Roskilde stift.

Forslag 4 var identisk med et forslag, Sjællands biskop havde fremsat over for kirkeministeriet i skrivelse af 7. februar 1921, ved hvilken biskoppen påpegede, at gerningen som biskop over Sjællands stift var uoverkommelig for én mand.

Af de foreliggende forslag gik udvalgets flertal ind for forslag 4.

Lovforslag om oprettelse af 2 bispeembeder (Roskilde bispeembede og, i anledning af de sønderjyske landsdeles indlemmelse, Haderslev bispeembede) fremsattes herefter af kirkeministeren i folketingets samling 1921/22, og i forslagets § 2 hed det:

»Der oprettes et embede som biskop i Roskilde. De nærmere regler for hvilken del af Sjælland, der skal henlægges til dette embede, fastsættes vedagl. resolution.«

I betænkning af 6. maj 1922, afgivet af det af folketinget nedsatte udvalg angående forslag til lov om kirkers bestyrelse m. m. indstillede et mindretal, at forslaget om oprettelse af et bispeembede i Roskilde udgik, og at i stedet Sorø og Præstø amter henlagdes under Lolland-Falsters stift.

Ved behandlingen i folketinget fremsattes til 3. behandling dels ændringsforslag om, at den påtænkte deling af Sjællands stift helt udgik af lovforslaget, dels ændringsforslag gående ud på, at embedet som biskop over Lolland-Falsters stift nedlagdes samtidig med oprettelsen af embedet som biskop over Roskilde stift.

Sidstnævnte ændringsforslag fremkaldte protester fra Lolland-Falsters præstekonvent og fra menighedsrådsforeningen for Lolland-Falsters stift. Fra begge sider gjordes det gældende, at det ville betyde en alvorlig vanskeliggørelse af det kirkelige arbejde på Lolland-Falster, hvis bispeembedet flyttedes bort fra øerne.

Endvidere protesterede Nykøbing F. byråd mod, at et forslag af så stor betydning var fremsat mellem 2. og 3. behandling uden hensyn til stiftets ønsker.

Folketinget vedtog imidlertid ved 3. behandling den 18. maj 1922 oprettelsen af et embede som biskop i Roskilde med samtidig nedlæggelse af embedet som biskop over Lolland-Falsters stift.

Det af landstinget til lovforslagets behandling nedsatte udvalg afgav betænkning den 8/6 1922. Flertallet indstillede, under henvisning til at den økonomiske besparelse ved at følge folketingets forslag syntes af mindre betydning, at der oprettedes et bispeembede i Roskilde *uden* samtidig nedlæggelse af Lolland-Falsters stift, men således at eventuelt en del af Sjællands stift kunne lægges ind under Lolland-Falsters stift.

Et mindretal i udvalget havde ønsket at føre forslaget tilbage til den af kirkeministeren i folketinget forelagte skikkelse, medens et andet mindretal foreslog Sorø og Præstø amter henlagt under Lolland-Falsters stift uden oprettelse af nyt stift.

Ved 2. behandling vedtoges forslaget den 13. juni 1922 af landstinget med sålydende § 2: »Der oprettes et embede som biskop i Roskilde. Det fastsættes ved kongelig resolution, hvilken del af Sjællands stift, der skal henlægges til dette embede, samt om en del af nævnte stift - og i bekræftende fald hvilken - skal henlægges til Lolland-Falsters stift.«

Denne udformning vedtoges uændret i folketinget den 23. juni 1922, og loven stadfæstedes den 30. juni 1922 som lov nr. 288 om oprettelse af to nye bispeembeder.

Ved den i henhold til loven givne kongelige anordning af 15. november 1922 fastlagdes grænserne for København og Roskilde stifter i overensstemmelse med det af Sjællands biskop i for-nævnte skrivelse af 7. februar 1921 og det af ministeriets udvalg fremsatte forslag, d. v. s. der henlagdes ingen del af Sjællands stift under Lolland-Falsters stift. Ved en anden anordning af 15. november 1922 fastlagdes grænserne for det samtidig oprettede Haderslev stift, og der foretoges en omlægning af grænserne for de jyske stifter iøvrigt, herunder henlæggelsen af en del af de sønderjyske landsdele under Ribe stift, alt med det formål at skabe bedre forbindelser mellem stiftsbyerne og de forskellige dele af stifterne samt med det formål at skabe en vis ensartethed i stifternes arbejdsområde.

Siden 1922 har der ikke været foretaget ændringer af stiftsgrænserne, bortset fra ubetydelige grænseforandringer.

REDEGØRELSE VEDRØRENDE KØBENHAVNS BISKOPS EMBEDSPLIGTER

Ved mødet den 18. marts 1959 i det af kirkeministeriet ved skrivelse af 15. december 1958 nedsatte udvalg angående Københavns bispeembede blev det overdraget formanden for udvalget i forbindelse med provst Rald og dr. Nøjgaard som underudvalg at udarbejde en redegørelse vedrørende de arbejdskrav, der stilles til indehaveren af embedet som biskop over Københavns stift, til nærmere belysning af spørgsmålet om, hvorvidt den nuværende ordning kan anses for at være forsvarlig, således som forholdene har udviklet sig, siden Københavns stifts oprettelse i 1922.

På grundlag af de i underudvalget stedfundne forhandlinger og efter samtale og brevveksling med biskoppen over Københavns stift og dennes amanuensis afgiver underudvalget følgende redegørelse:

Det biskoppen påhvilende arbejde kan deles i 5 hovedgrupper:

- 1) Tilsyn med præster og menigheder og de deraf flydende funktioner.
- 2) Embedsforretninger, der vel har forbindelse med det administrative arbejde, men hvor biskoppens kirkelige funktion er således fremtrædende, at det på bispekontoret ansatte personale ikke - eller kun i ringe omfang - kan yde bistand.
- 3) Embedsforretninger af administrativ art, der påhviler biskoppen som medlem af overtilsyn for stiftets kirker.
- 4) Andre embedsforretninger af administrativ art vedrørende stiftet.
- 5) Fælleskirkelige og fællesrepræsentative opgaver.

Til de enkelte hovedgrupper skal underudvalget knytte følgende bemærkninger:

1) Biskoppens tilsynspligt.

Det er ifølge vor kirkelovgivning biskoppens fornemste pligt at være tilsynsmand (Danske Lov, 2. bog, 17. kap., lov nr. 79 af 3. marts 1948). Dette hvervs omfang er det selvsagt umuligt at fastlægge i enkeltheder, men der kan dog nævnes en række konkrete opgaver:

Biskoppen skal holde visitatser. Selv om fremgangsmåden idag må være forskellig fra tidligere tiders, er visitatser under en eller anden form stadig påkrævet. På grund af biskoppens arbejdsbyrde har visitatsvirksomheden i de senere år været af beskedent omfang; samværet med menighedsråd ved indstillingsmøder og med videre kirkelige kredse ved kirkeindvielser og -jubilæer er til en vis grad trådt i stedet herfor, og den nuværende biskop anser for sit vedkommende deltagelse ved sådanne lejligheder som de sidstnævnte for et meget betydningsfuldt led i hans gerning som følge af den kontakt, der herved skabes mellem biskoppen og menighederne.

Til biskoppens pligter som tilsynsmand hører som et vigtigt punkt den personlige samtale med præster, som har vanskeligheder af en eller anden art: personlige, kollegiale eller i forhold til menigheden og det kirkelige arbejde i det hele. I Københavns stift har et stort antal kirker flere præster og i det hele taget et stort personale, og det er en selvfølge, at der vil opstå flere problemer her end ved kirker, hvor der kun er beskæftiget et fåtalligt personale. Rent faktisk er også denne side af biskoppens virksomhed - som ikke kan overlades til andre -

af meget betydeligt omfang. Det er således oplyst, at omkring halvdelen af hver af Københavns biskops arbejdsdage medgår til personlige forhandlinger. Det er derhos fra forskellig side - herunder præster, der er medlemmer af udvalget - gjort gældende, at biskoppens virksomhed på dette område ville have et endnu større omfang, hvis ikke mange af stiftets præster og menighedsråd på grund af deres kendskab til biskoppens arbejdsbyrde mente at burde afholde sig fra at besvære biskoppen med deres henvendelser.

Det kirkelige tilsyn med Færøerne og Grønland stiller Københavns biskop overfor særlige opgaver og problemer. Den daglige administration er ganske vist for en væsentlig del henlagt til de lokale myndigheder, men hyppige besøg af biskoppen i disse landsdele er ønskelige; på grund af den tid, som kræves hertil, har sådanne besøg hidtil vanskeligt kunnet forenes med biskoppens øvrige arbejde.

I øvrigt vil det kunne siges, at næsten alle biskoppens embedsforretninger i mere eller mindre grad står i forbindelse med biskoppens tilsynspligt og hans deraf følgende stilling som kirkelig vejleder og leder inden for stiftet. De i det følgende omhandlede sagområder - eller i hvert fald de under 2-4 omhandlede - kan derfor for en stor del betragtes som undergrupper til de i nærværende afsnit omhandlede funktioner, og det er en følge heraf, at klare grænser meget vanskeligt lader sig opstille mellem de forskellige former for administrativt arbejde og biskoppens i nærværende afsnit omhandlede hverv, hvilket også vil fremgå af den følgende fremstilling.

2) Embedsforretninger af administrativ karakter, hvor biskoppens kirkelige funktion er således fremtrædende, at det på bispekontoret ansatte personale ikke eller kun i mindre omfang kan yde bistand.

Ifølge menighedsrådslovens § 39 er det biskoppens pligt ved ledighed i et præsteembede, i tilfælde hvor menighedsrådet medvirker ved besættelsen, at vejlede rådet vedrørende ansøgerne og indstillingen. Biskoppen kan overlade dette hverv til den lokale provst, men Københavns biskop deltager - hvad også må anses for ønskeligt - i det langt overvejende antal indstillingsmøder. Da der hyppigt er et ret stort antal ansøgere til det enkelte embede, vil biskoppens vejledning ikke kunne gives forsvarligt uden et betydeligt forarbejde, og da der så

at sige altid afholdes to møder før en embedsbesættelse, siger det sig selv, at den her omtalte virksomhed er overordentlig tidkrævende. Efter det for udvalget oplyste har der i årene 1948-1954 i gennemsnit årligt været 25 præsteembeder ledige i Københavns stift.

Københavns biskop udfører en stor del af landets præsteordinationer. I de sidste 5 år har biskoppen således holdt ordination gennemsnitlig 5-6 gange årligt med et årligt antal ordinationer fra 15 til 27. Biskoppen eksaminerer ordinationerne i opgaver, han selv har udarbejdet, og tilbringer to eftermiddage sammen med ordinationerne, hvorunder opgaverne gennemgås og biskoppen danner sig et indtryk af ordinationerne. Foruden dette arbejde medfører også selve ordinationen og den dertil hørende kirkelige højtidelighed med tale af biskoppen et ikke ubetydeligt forberedende arbejde.

På grund af det stærkt stigende folketal er der til stadighed en række løbende sager vedrørende opførelse af nye kirker i stiftet. I de sidste 5 år er 12 nye kirker indviet, og tallet vil snarest stige i de nærmest følgende år. Biskoppen vil under en sådan kirkesags forløb komme til at tage stilling til det forelagte projekt og til finansieringen, og senere påhviler det ham at foretage den højtidelige indvielse af den færdige kirke.

Det påhviler biskoppen at afholde landemøde en gang årligt med stiftets provster. Her ind sættes («creeres») de siden sidste landemøde udnævnte provster, og her drøftes tjenstlige problemer mellem biskoppen og provsterne.

Foruden landemødet afholder biskoppen med mellemrum stiftskonventer med deltagelse af stiftets præster og deres ægtefæller. Ved mange særlige kirkelige begivenheder udover de foran under 1) omtalte kirkejubilæer m. v. er det naturligt, at biskoppen medvirker som taler eller på anden måde. Selv om det ikke i egentlig forstand her drejer sig om en embedspligt, er forholdet alligevel det, at biskoppen på grund af sin stilling som kirkens leder inden for stiftet i et stort antal tilfælde vanskeligt kan afslå en anmodning om deltagelse, ligesom han også ved sådanne lejligheder kan få et udmærket indblik i sognets liv.

3-4) Andre embedsforretninger af administrativ art vedrørende stiftet.

Det administrative arbejde er dels henlagt til biskoppen alene, dels til biskoppen som medlem

af kirkernes overtilsyn i forening med stiftamtmanden eller overpræsidenten.

Biskoppen danner i forening med Københavns overpræsident overtilsynet for 57 kirker i København. Biskoppen er her det korresponderende (forretningsførende) medlem af overtilsynet. Sagerne omfatter det overordnede tilsyn med kirkebygningerne, kirkernes vedligeholdelse og drift og i det hele kirkernes administration, herunder også overordnet tilsyn med de ved kirkerne ansatte funktionærer (kordegne, kirketjenere, organister, kirkekor, kirkekoner m. v.). Dette indbefatter tillige tilsyn med lønforhold og budgetlægning, hvorhos revision af kirkernes driftsregnskaber besørges af overtilsynet. I forbindelse hermed står pligten til udfærdigelse af regulativer for kirkerne og disses funktionærer og alle spørgsmål, der berører disse regulativer og deres anvendelse. Det er en selvfølge, at sådanne sager medfører talrige både skriftlige og mundtlige forhandlinger med provster, menighedsråd, præster og kirkefunktionærer.

I forening med amtmanden over Københavns amt danner biskoppen stiftsøvrigheden over Københavns stift. Her er imidlertid stiftamtmanden korresponderende (forretningsførende) medlem; sagerne journaliseres ikke på bispekontoret og belaster kun i forholdsvis beskedent omfang biskoppen og bispekontoret.

Som det fremgår af det anførte, har de embedsforretninger, der påhviler biskoppen som medlem af kirkernes overtilsyn, i det store og hele direkte eller indirekte berøring med kirkernes økonomi. De hverv, der påhviler biskoppen alene, har derimod kun for en mindre dels vedkommende forbindelse med økonomiske spørgsmål. Af sager, der falder ind under denne del af biskoppens embedsforretning, skal man her nævne kirkeretslige spørgsmål vedrørende dåb og begravelse, sager angående optagelse i folkekirken, og endvidere forskellige sager, der vedrører lov om kirkers brug og sognebåndsløsning samt gudstjenesteordningen i det hele, herunder også optagelse af kollekter i forbindelse med gudstjenesterne.

Også sagerne vedrørende menighedsrådene, disses valg og forretningsgang hører til den gruppe af administrative sager, som påhviler biskoppen og ikke overtilsynet. Dette gælder ligeledes det administrative arbejde i forbindelse med præsteembedernes forhold, herunder ansættelse af præster (her bortses fra den un-

der 2) omhandlede vejledning ved indstillingsmøderne), afsked, udfærdigelse af embedsregulativer, bevilling af ferier og rejsetilladelser, betjening af præsteembeder under vakance, sager vedrørende embedsboliger og huslejetilskud, det administrative arbejde i forbindelse med opførelse og indvielse af nye kirker og indretning af midlertidige gudstjenestelokaler, administrative forretninger i forbindelse med pastoralseminariet, sager om rettelse i kirkebøgerne samt afgivelse af erklæring i sager om bevilling til kolportage af kirkelig litteratur, der hyppigt kræver et ikke ubetydeligt arbejde, idet der må skønnes over de pågældende værkers indhold og kvalitet. Endelig kan nævnes sager angående oprettelse af legater, hvortil kommer, at et betydeligt antal legater med kirkelige formål i realiteten administreres på bispekontoret.

I mange tilfælde vil det i praksis, som allerede anført, være vanskeligt skarpt at skelne mellem det administrative arbejde og de øvrige ovenfor anførte funktioner, idet biskoppens pligter som åndelig vejleder vil gribe ind i ikke så få administrative forretninger, særlig hvor den dybere årsag til vanskeligheder af administrativ art må søges i kirkelige problemer.

Medens de mere rutinemæssige administrative opgaver i det store og hele vil kunne løses af bispekontorets personale, vil sager af sidstnævnte at kræve biskoppens personlige indsats. Specielt vil sager angående samarbejdet og arbejdsfordelingen mellem personalet ved den enkelte kirke eller klager fra menighedsråd eller medlemmer af en menighed, selv om disse klager drejer sig om rent administrative forhold, ofte kræve, at biskoppen må optage personlige forhandlinger og forsøge ved mægling og vejledning at bringe uoverensstemmelserne ud af verden. Herom henvises i øvrigt til det ovenfor anførte om biskoppens tilsyn med præster og menigheder, idet tilfælde som de nævnte bliver grænsetilfælde mellem det administrative sagsområde og de under 1) omhandlede funktioner. Også den almindelige tjenesteordning, herunder særlig udfærdigelse af embedsregulativer, vil ikke sjældent frembyde forhold, der fordrer biskoppens personlige indgriben.

Fra bispekontoret har man indhentet nedestående oplysninger angående antallet af ekspeditioner, der udføres gennem bispekontoret, d. v. s. sager, der er henlagt til biskoppen alene, samt overtilsynssager vedrørende kirkerne i København:

Antallet af ekspeditioner i årene 1918-1922 og 1954-1958 har været følgende:

1918.....	2.899	1954.....	8.544
1919.....	3.114	1955.....	8.740
1920.....	3.504	1956.....	9.135
1921.....	3.695	1957.....	11.481
1922.....	4.072	1958.....	9.183

Det årlige antal ekspeditioner i de seneste år er således, som det fremgår af det anførte, mere end dobbelt så stort som antallet af ekspeditioner gennem Sjællands bispekontor i de seneste år før delingen i 1922. Man ser herved bort fra det særlig store antal ekspeditioner i 1957, der skyldes de i dette år afholdte menighedsrådsvalg.

5) Fælleskirkelige og fællesrepræsentative opgaver.

Det er biskoppen over Københavns stift, der forretter bispeordinationer (Kirkeritualet af 25. juli 1685, kapitel X, artikel 1).

Bispeordinationer er selvsagt forholdsvis sjældne, men der har dog været foretaget bispeordinationer i 1956, 1957 og 1958. Der påhviler i det enkelte tilfælde Københavns biskop et ret omfattende forberedende arbejde med udarbejdelse af prædiken til selve bispevielsen og med tilrettelæggelsen af arrangementet i øvrigt.

Københavns biskop er desuden formand for pastoralseminariets direktion, hvis formål er at give vordende præster en praktisk-teologisk uddannelse på videnskabeligt grundlag (kgl. anordning nr. 545 af 23. december 1941). Endvidere har Københavns biskop tilsyn med de danske sømandspræster i udlandet (kgl. resolution af 31. maj 1869) og ifølge praksis tilige med præster under Dansk Kirke i Udlandet.

Det kan også her anføres, at biskoppen er formand for den i henhold til lov nr. 128 af 4. april 1928 oprettede fællesbestyrelse for de gejstlige enkekasser og »Understøttelsesfonden for Enker efter og Børn af Præster i Folkekirken«, der er dannet i forbindelse hermed og årligt administrerer uddelingen af betydelige beløb i understøttelser.

Udover det lige anførte påhviler der endnu biskoppen over Københavns stift en række forpligtelser, som vel ikke er forbundet med embedet ved lov eller andre forskrifter, men som dog uanset manglen af udtrykkelig bestemmelse

må siges at være tilknyttet embedet som biskop over Københavns stift:

Fra gammel tid er Københavns biskop således kirkeministeriets konsulent i kirkelige spørgsmål af principiel karakter eller i spørgsmål af væsentlig kirkelig betydning. Denne ordning er på grund af biskoppens tilstedeværelse i hovedstaden naturlig, blandt andet også fordi denne del af biskoppens virksomhed hyppigt giver anledning til mundtlige drøftelser med ministeren eller ministeriets embedsmænd.

Biskoppen er endvidere selvskrevet medlem af bestyrelsen for en række vigtige kirkelige virksomheder af mere privat karakter, såsom Det danske Bibelselskab, Det københavnske Kirkefond, Den danske Diakonissestiftelse, Den grønlandske Kirkesag og Det kongelige Vajsenhus.

Endelig vil den omstændighed, at biskoppen bor i hovedstaden, være årsag til, at han må påtage sig værtsforpligtelser og anden repræsentation over for delegationer og enkeltgæster fra udlandet. I forbindelse med internationale møder i Danmark af kirkelig art er det almindeligt, at udenlandske deltagere opsøger biskoppen for at drøfte sager af kirkelig art. Københavns biskop vil også nødvendigvis blive inddraget i det økumeniske arbejde; det er naturligvis ikke påkrævet, at han påtager sig den væsentligste byrde af dette arbejde, men hans stilling vil dog medføre, at han i en række tilfælde ikke kommer uden om at deltage i den fælleskirkelige virksomhed ud over landets grænser.

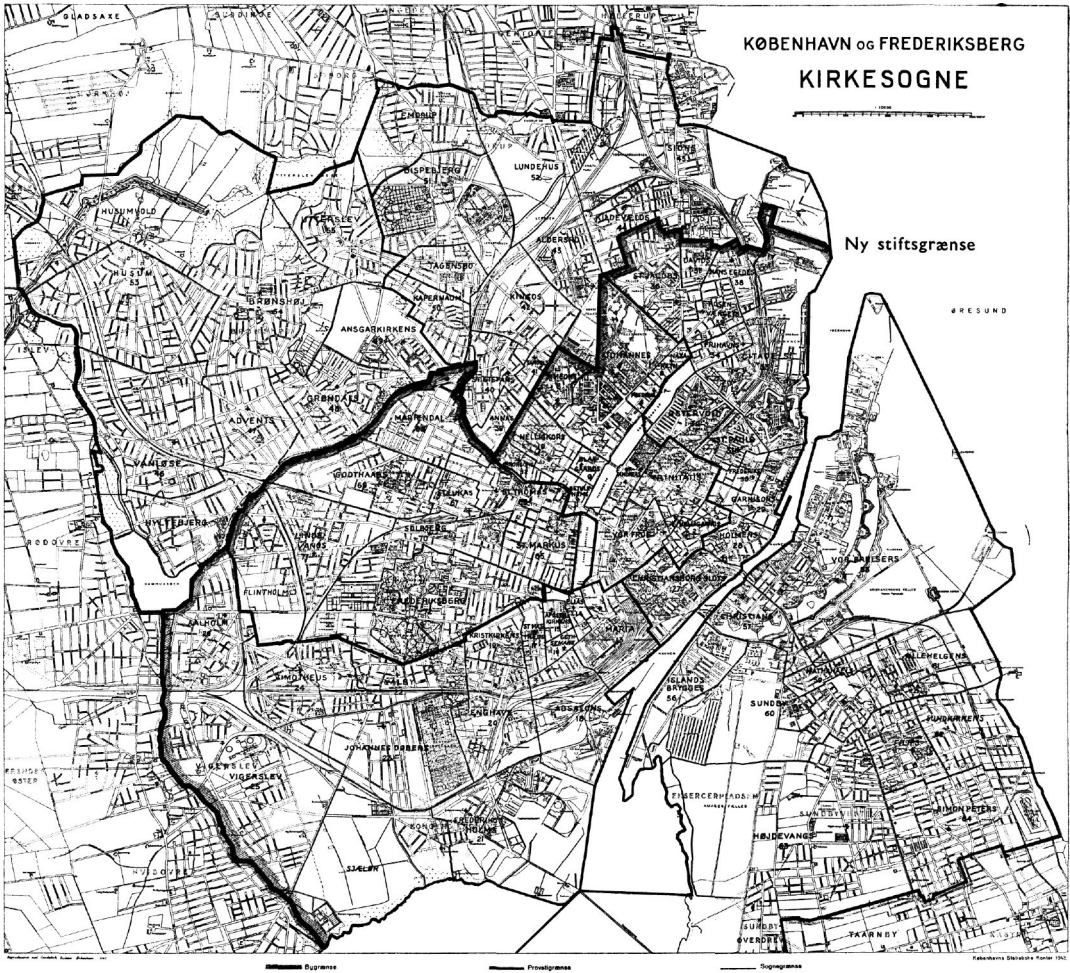
Såfremt biskoppens stilling som ministeriets særlige konsulent skal være af værdi for ministeriet, siger det sig selv, at det vil være nødvendigt, at der ofres tid på denne opgave, men også de fællesrepræsentative opgaver vil kun kunne opfyldes på tilfredsstillende måde, hvis det er muligt at ofre betydelig tid på disse opgaver. Hertil kommer, at biskoppens hele stilling nødvendiggør, at han følger levende med i tidens spørgsmål og specielt i tidens teologiske og kirkelige spørgsmål. Hvis dette ikke er muligt, vil biskoppen ikke kunne opfylde de krav, der stilles til ham som leder, vejleder og rådgiver for præster og menighedsråd eller som rådgiver for ministeriet.

Det er underudvalgets opfattelse, at der under de nuværende forhold stilles urimelige krav til biskoppens arbejdsevne, og at det er absolut nødvendigt, at biskoppens arbejdsbyrde lettes meget betydeligt.

BILAG 10

Oversigtskort over det foreslåede Kronborg-Bispebjerg stift (det skraverede område). En mere detaljeret angivelse af afgrænsningen med Københavns stift vises på kortet, bilag 11.

Oversigtskort, der viser forløbet af grænsen mellem de foreslåede stifter (grænsen er vist med sort linie med skraveret bræmme).

BILAG 12

OVERSIGT OVER FORDELINGEN AF BEFOLKNING M. V. PÅ DE ENKELTE DELE AF DE FORESLÅEDE NYE STIFTER

Københavns stift.

	Indbyggere *)	Areal i ha	Kirker •*)	Præster ialt
Københavns Vor Frue provsti	96.648	–	15	35
- Holmens -	98.079	-	14	32
- Søndre -	134.855	-	10	26
- Vestre -	159.085	-	16	36
Frederiksberg provsti	117.778	870	13	34
St. Magl., Kastrup, Tårnby og Dragør sogne	39.989	7.969	4	8
Bornholms amt	48.632	58.755	25	21
Færøerne	32.456	-	58	16
Grønland	26.933	-	18	23
Ialt	754.455	ca. 71.000 ***)	173	231

*) pr. 1/10 1955, Færøerne dog pr. 30/11 1955, Grønland pr. 31/12 1955.

**) på Grønland dog præstegæld.

***) heri ikke medregnet Færøerne og Grønland.

Kronborg-Bispebjerg stift.

	Indbyggere	Areal i ha	Kirker	Præster ialt
Københavns nordøstre provsti	136.133	–	12	30
- nordvestre -	123.634	-	9	24
Gentofte kommune	89.180	2.538	11	23
Kbh.s amtsrådsreds — Gentoftekommune,				
St. Magl., Kastrup, Tårnby og Dragør sogne	269.058	38.838	41	66
Frederiksborg amt	162.889	134.371	77	58
Ialt	780.894	ca. 179.000	150	201

FOLKETALLET I STIFTERNE 1925-1955

	5/11-25	5/11-30	5/11-35	5/11-40	15/6-45	7/11-50	1/10-55	% *)
Kbh.s stift**)	969.607	1.026.683	1.124.001	1.203.201	1.268.219	1.396.528	1.480.887	33,4
Roskilde stift	407.631	409.974	412.488	412.160	427.836	443.515	452.759	10,3
Løll.-Fal. stift	134.835	135.687	133.263	133.902	136.340	136.552	135.047	3,0
Fyens stift	339.654	347.683	357.274	364.804	377.321	395.535	404.583	9,1
Aarhus stift	441.061	456.010	472.465	488.593	516.157	542.959	561.661	12,6
Aalborg stift	375.195	385.420	395.684	409.525	433.284	444.063	455.176	10,2
Viborg stift	238999	247.734	251.375	259.474	274.555	286.347	298.501	6,7
Ribe stift	267.843	276.261	283.118	290.377	309.216	320.444	332.659	7,5
Haderslev stift	259.730	265.204	276.681	282.276	299.944	315.332	327.128	7,2
Ialt	3.434.555	3.550.656	3.706.349	3.844.312	4.045.232	4.281.275	4.448.401	100,0

*) stiftets folketal pr. 1/10 1955 i % af hele landets befolkning.

***) excl. Færøerne og Grønland.

Til supplerung af ovenstående har udvalget indhentet oplysninger om størrelsen af de svenske, norske og finske stifter. De svenske stifter varierer i folketal (1951) fra 59.054 (Visby stift) til 987.812 (Lunds stift), de norske (folketal 1950) fra 181.973 (Nord-Hålogalands bispedømme) til 802.477 (Oslo bispedømme) og de finske (folketal 1956) fra 403.162 (Borgå biskopsstift) til 1.074.307 (Tammerfors biskopsstift). Tammerfors stift er imidlertid delt i 1959, således at samtlige finske stifter nu har et folketal på mellem 400.000 og 600.000.

BILAG 14

STIFTERNES AREAL, ANTALLET AF KIRKER M. M. PR. 1/7 1958

	Km ²	Kirker	Provstier	Sognekald	Fung. præster ialt
Københavns stift	2.508*)	303**)	17	213	434 ***)
Roskilde stift	5.486	322	12	198	236
Lolland-Falsters stift	1.809	103	6	68	76
Fyens stift	3.477	249	11	158	191
Aarhus stift	5.987	345	13	187	245
Aalborg stift	6.666	313	12	154	199
Viborg stift	5.676	265	10	126	152
Ribe stift	7.901	225	9	143	162
Haderslev stift	3.438	162	7	124	147
Ialt	42 931	2.287	97	1.371	1.842

*) excl. Færøerne og Grønland.

***) excl. Grønland.

****) uoverensstemmelsen med bilag 12 skyldes, at de to oversigter er udarbejdet med ca. 3 måneders mellemrum.

BILAG 15

BEFOLKNINGEN I KØBENHAVNS STIFT 1921-1955 FORDELT PÅ STIFTETS AMTER M. V.

	1/2-21	5/11-25	5/11-30	5/11-35	5/11-40	15/6-45	7/11-50	1/10-55
København	561.344	587.150	617.069	666.269	700.465	731.707	768.105	753.361
Frederiksberg	104.815	104.209	106.251	113.134	113.208	113.584	118.993	117.778
Kbh.s. amtsrådsreds	96.152	119.497	142.963	179.203	219.243	245.201	313.601	398.227
heraf: Sokkelund herred	74.476	94.935	115.776	148.888	186.447	209.377	266.992	334.738
Smørum herred	21.676	24.562	27.187	30.315	32.796	35.824	46.609	63.489
Frederiksborg amt	106.498	113.075	114.716	119.465	123.743	132.750	147.695	162.889
Bornholms amt	44.426	45.676	45.684	45.930	46.542	47.337	48.134	48.632
Ialt*)	913.235	969.607	1.026.683	1.124.001	1.203.201	1.268.219	1.396.528	1.480.887

*) excl. Færøerne og Grønland.

EGNSPLANSEKRETARIATET FOR STORKØBENHAVN

Holbergsgade 23, København K. MI 6760.

København, den 16. april 1959.
rd/ah.

Hr. kontorchef E. Løwe.

Kirkeministeriet,
Frederiksholm Kanal 21,
K.

I fortsættelse af vor samtale i anledning af den eventuelle deling af Københavns stift kan jeg oplyse følgende om den mulige størrelsesorden af en fremtidig fordeling af Københavns-egnens befolkning.

Som jeg nævnte, har vi endnu ikke underbyggede antagelser om den fremtidige befolkning, og jeg kan derfor alene angive den grove fordeling ca. år 2000, *idet jeg forudsætter*, at tilvæksten til og forskydningen indenfor egnen sker som hidtil.

I dag findes der indenfor de 3 centrale kommuner (København, Frederiksberg og Gentofte) knapt 950.000 mennesker og indenfor »omegnskommunerne« (omfattende hele Københavns amt + 3 kommuner i Frederiksborg amt, Hørsholm, Birkerød og Farum kommuner) findes der ca. 400.000 mennesker.

Alt i alt er der således i Københavnsegnen i dag ca. 1.350.000 mennesker.

Omkring år 2000 vil der efter ovenstående forudsætninger være ca. 2.000.000 mennesker

i Københavnsegnen med en fordeling som følger:

De 3 centrale kommuner ca. 800.000, den nuværende omegn ca. 6-700.000 og bymæssige bebyggelser placeret udenfor de nuværende bydannelser ca. 5-600.000.

Ser man på det tæt sammenhængende københavnske byområde omfattende ikke alene de 3 centrale kommuner, men også de tilstødende 6 omegnskommuner Lyngby-Tårnbæk, Gladsaxe, Herlev, Hvidovre, Rødovre og Tårnby, så vil der omkring år 2000 i dette område være godt 1.000.000, medens knapt 1.000.000 vil placeres udenfor dette område.

I disse tal er provinsbyerne og befolkningen i øvrigt i de tilstødende amter ikke medtaget (med undtagelse som nævnt af Hørsholm, Birkerød og Farum kommuner), og om tilvæksten i disse amter kan vi ikke oplyse noget på nuværende tidspunkt.

sign. *R. Draiby.*

BILAG 17

STADSINGENIØRENS DIREKTORAT

Byplankontoret

Rådhuset, København V.

Dato 21. april 1959.

Hr. kontorchef E. Løwe,
Kirkeministeriet,
Frederiksholm Kanal 21,
K.

På given foranledning fremsendes hermed 3 planer i 1:100000 med indtegnede grænser for København, Frederiksberg, Gentofte og omegn.

På planerne angives befolkningstallene for:

- Plan I, nuværende befolkning — 1957.
- Plan II, fremtidige befolkning
 - anslået til ca. 1970-80
- Plan III, fremtidige befolkning
 - anslået til omkring år 2000.

- Plan I er udført efter statistisk årbog 1958.
- Plan II, den angivne fremtidige befolkningsfordeling og befolkningsstørrelse i hovedstaden og omegn hviler på den forudsætning, at den tidligere tendens inden for befolknings- og by-

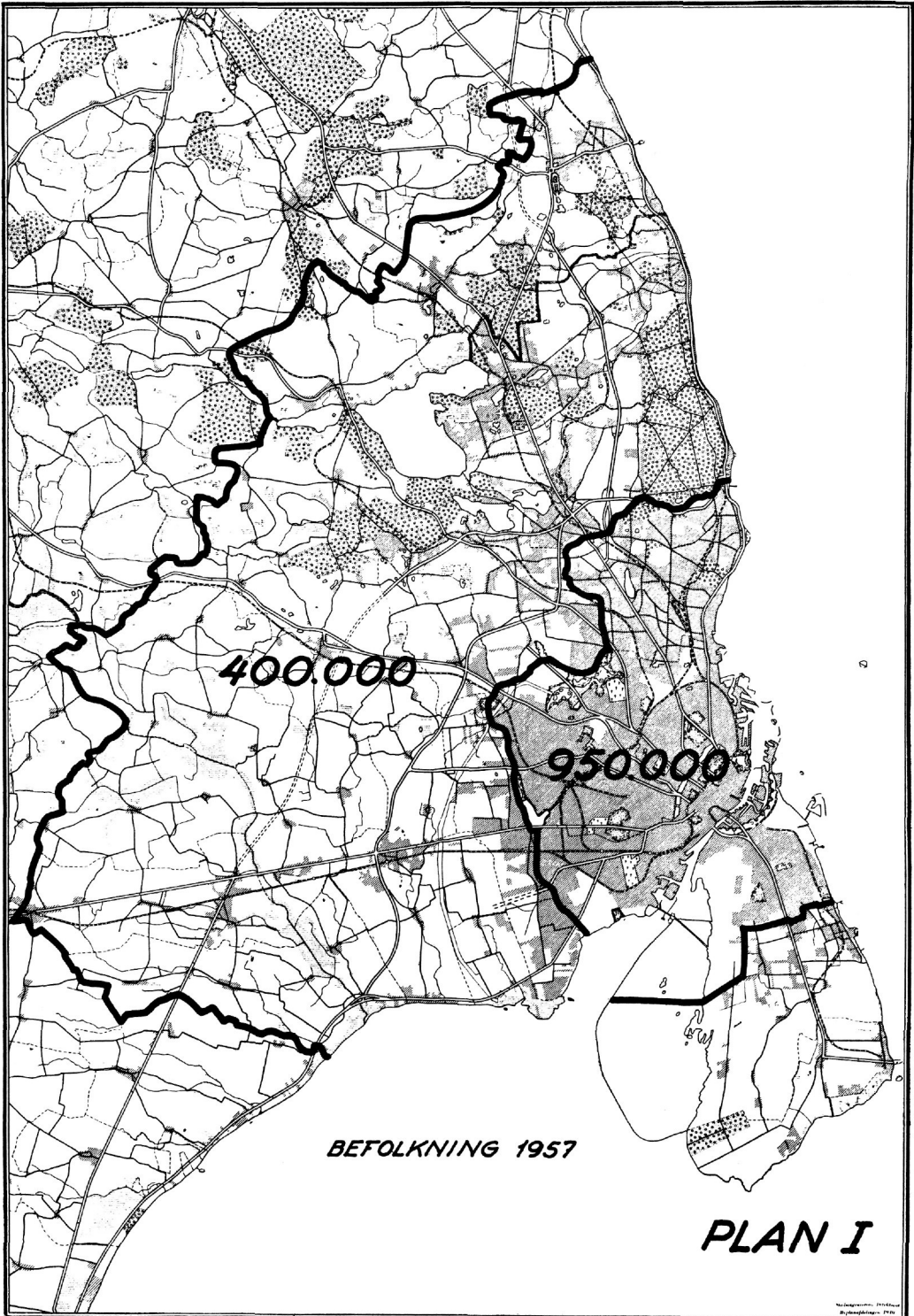
udviklingen ikke ændres. En sådan forudsætning er ikke underbygget. Befolkningstallene er derfor meget summariske og må betragtes med størst mulig forbehold.

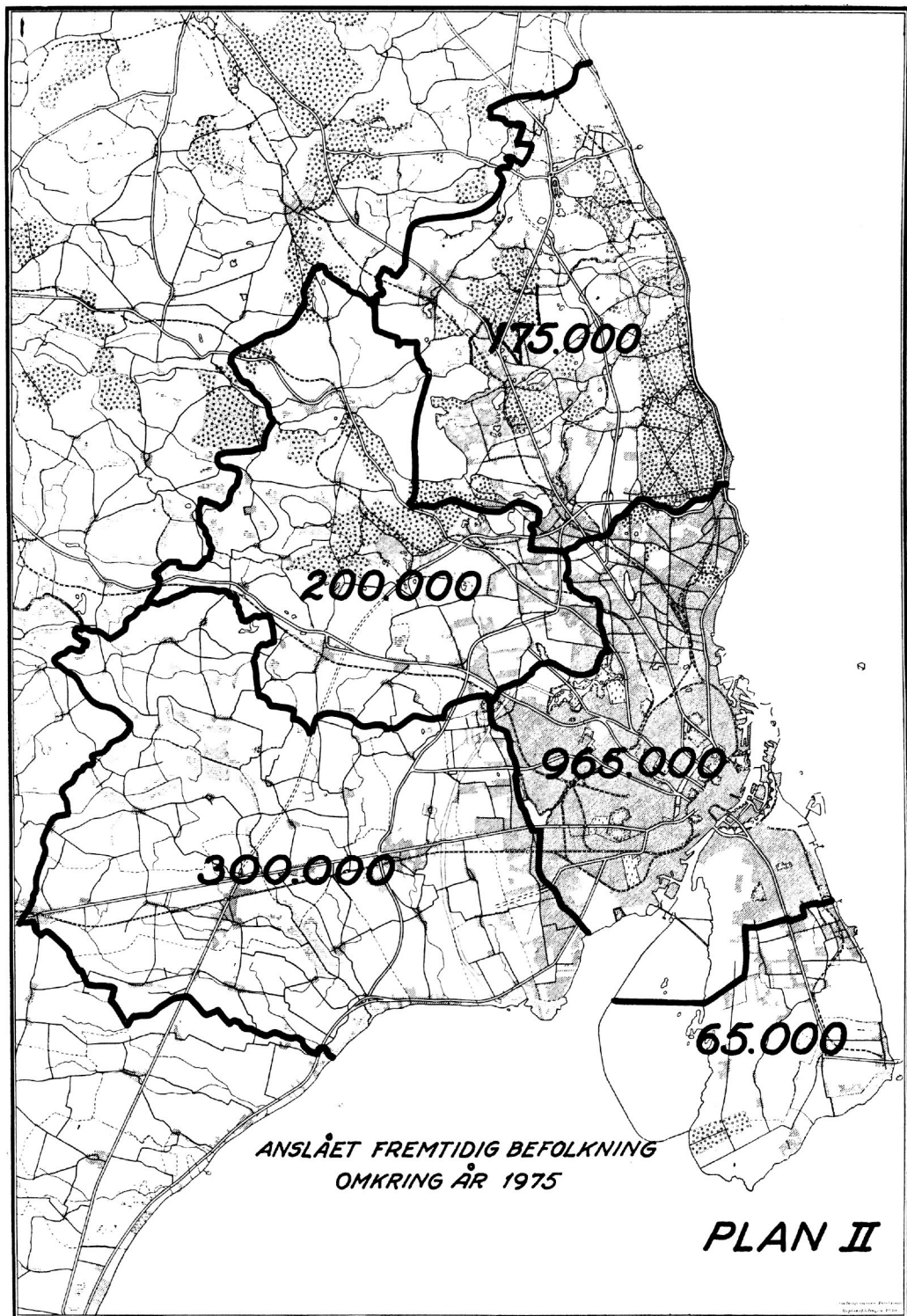
Plan III. Der henvises til skrivelse af 16. april 1959 fra Egnspansekretariatet for Storkøbenhavn til hr. kontorchef Løwe, kirkeministeriet.

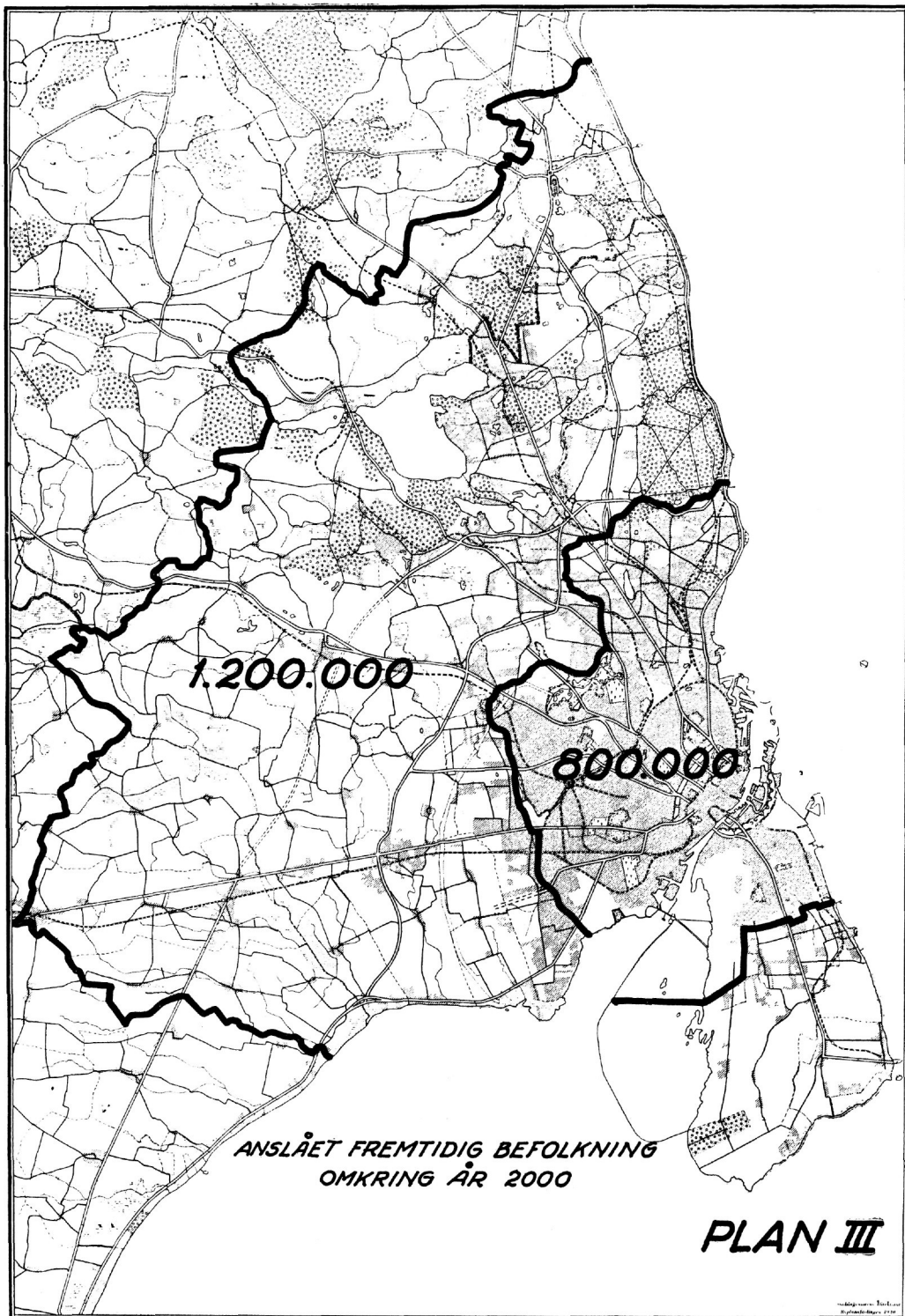
Det fremsendte materiale er udarbejdet i forståelse med Egnspansekretariatet for Storkøbenhavn og er det nærmeste, der på nuværende tidspunkt kan oplyses.

Med venlig hilsen

sign. *Max Siegumfeldt.*

ANSLÅET FREMTIDIG BEFOLKNING
OMKRING ÅR 2000

PLAN III

Udvalgt af: ...
København, 1990

BEFOLKNINGSUDVIKLINGEN I FREDERIKSBORG AMT

I. *Officielle befolkningstal for hele Frederiksborg amt i henhold til publikationer fra Det statistiske departement (tallet fra 1958 dog fra Kommunal Årbog 1959).*

5. november	1925	113.075	indbyggere
5. november	1935	119.465	indbyggere
15. juni	1945	132.750	indbyggere
1. oktober	1955	162.889	indbyggere
1. april	1958	170.137	indbyggere

II. *Folketallet for Frederiksborg amt ÷ Hørsholm, Birkerød og Farum kommuner.*

1. oktober	1955:	138.255	indbyggere
1. april	1958:	142.556	indbyggere

III. *Forventede befolkningstal for nedennævnte 13 større kommuner i Frederiksborg amt.*

Kommune	Folketal pr. 1/10 1955	Folketal pr. 1/4 1958	Forventet folke- tal i 1975	Forventet folke- tal i år 2000
Frederikssund	5.213	5.412	ca. 10.000	ca. 20.000
Helsingør	23.897	25.164	– 37.000	– 45.000
Hillerød	10.840	11.066	– 15.600	– 20.700
Asminderød-Grønholt	8.587	9.044	– 13.500	– 24.000
Birkerød	11.124	12.316	– 30.000	– 40.000
Farum	3.158	4.073	– 15.000	– 20.000
Frederiksborg Slotssogn	5.749	5.952	– 8.200	– 13.000
Helsing-Valby	3.460	3.423	– 4.500	– 6.500
Hørsholm	10.352	11.192	– 21.500	– 40.000
Karlebo	3.031	3.142	– 10.000	– 20.000
Lillerød	3.340	3.571	– 6.000	– 6.000
Tikøb	13.058	13.612	– 22.000	– 35.000
Torup	4.846	5.019	– 7.000	– 10.000
Ialt	106.655	112.986	ca. 200.300	ca. 300.200

De ovennævnte oplysninger fra 13 kommuner i Frederiksborg amt om det forventede folketal i 1975 og år 2000 er indhentet af udvalget og er udarbejdet af de pågældende kommunale myndigheder på grundlag af de i disse kommuner foreliggende beregninger og foretagne plan-

lægninger. Foruden de nævnte kommuner er også Frederiksværk kommune blevet forespurgt om de forventede folketal, men kommunen har på grund af eventuelle forestående indlemmelser i købstaden ikke kunnet udtale sig herom.

IV. *Officielle befolkningstal for Frederiksborg amt — de nævnte 13 kommuner.*

5. november	1925:	47.919
5. november	1935:	47.037
(Ourø med 901 indbyggere fragået Frederiksborg amt)		
15. juni	1945:	49.998
1. oktober	1955:	56.234
1. april	1958:	57.151

Af ovenstående officielle befolkningstal fremgår, at indbyggertallet i Frederiksborg amt — de tidligere nævnte 13 kommuner er steget fra år 1925 til 1. april 1958 med i alt 9.232.

Det ses endvidere, at stigningen i det væsentlige falder på perioden 1945-1958, hvor indbyggertallet i denne del af amtet er steget med 7.153.

V. *Det samlede befolkningstal for hele Frederiksborg amt år 1975 og år 2000.*

Regner man med de af de pågældende 13 kommuner forventede befolkningstal og

lægger dertil det faktiske befolkningstal i den resterende del af amtet pr. 1. april 1958 - og altså ser bort fra en eventuel fremtidig ændring i folketallet i denne del af amtet - kommer man til følgende folketal:

	Forventede befolkning i de 13 kommuner	Faktiske befolkningstal 1/4 1958 i resterende del af amtet	Hele Frederiksborg amt
År 1975	200.300	57.151	257.451
År 2000	300.200	57.151	357.351

Man har i det hele ikke oplysning om, på hvilket grundlag de enkelte af de under III omtalte 13 kommuner har foretaget deres beregninger, og udvalget har allerede af den grund ikke nogen mulighed for en selvstændig bedømmelse af tallene. Men man må dog tillægge dem betydning som vejledning i betragtning af de enkelte kommuners kendskab til mange af de faktorer, som kan være afgørende for den fremtidige udvikling.

FORSLAG TIL LOV OM DELING AF KØBENHAVNS STIFT OG OPRETTELSE
AF ET NYT BISPEEMBEDE

§ 1.

Fra Københavns stift udskiltes et nyt stift, der benævnes Kronborg-Bispebjerg stift. Samtidig oprettes et nyt bispeembede med sæde i den sydlige del af det nye stift og med Grundtvigs kirke i Bispebjerg sogn som domkirke.

§ 2.

Til Kronborg-Bispebjerg stift henlægges Københavns nordøstre og nordvestre provstier, Sokkelund herreds østre provsti, Sokkelund herreds vestre provsti med undtagelse af de på Amager beliggende sogne, Smørum herreds provsti, Lyng-Kronborg herreds provsti, Horns, Ølstykke og Lyng-Frederiksborg herreders provsti samt Holbo og Strø herreders provsti.

§ 3.

Angående besørgelse af stiftsøvrighedsforretningerne og de forretninger, der henhører under overtilsynene for kirkerne i den del af København, som henlægges til det nye stift, samt om ansættelse af domprovst og varetagelse af provsteforretningerne i Sokkelund herreds vestre provsti bestemmes det fornødne ved kgl. resolution.

§ 4.

Tidspunktet for denne lovs ikrafttræden fastsættes ved kgl. anordning.